27րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7309 9 ՄԱՅԻՍ 1910 ԿԻՐԱԿԻ 22 Mai 1910 27 année N. 7309

ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ
ԵՐ. ՍՐՄԱՔԷՇԽԱՆԼԵԱՆ
Գրութիւնք ետ չեն տրուիր
Բաժանորդագրութեան պայմանները տեսնել Դրդ. էջը
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ

10 PARAS

آرهولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌كین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur Propriétaire
Karekin Boyadjian
Cons/ple Galata

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՈՐԲԵՐՈՒՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ» ԿԸ ՅԱՏԿԱՑՆԷ

1.— Ձեռքէ ծախուած իւրաքանչիւր «Արեւելք»ի վրայ մէկ փարա։— 2.— Վերաբացման թուականէն (14 դեկտ.) յետոյ գալիք բաժանորդագրութեանց իւրաքանչիւրէն 10 դրշ.— 3.— Իւր 800 ոսկի բերքին ունեցած բաժանորդ. պահանջին 100ին 25 ը, այսինքն 200 ոսկի.— 4. Հարսնիքի ծանուցման ու մահազդի վրայ 20 ական դրշ — 5.— Թաղ. խորհուրդի, եկեղեցւոյ, պատարագի ծանուցմանց իւրաքանչիւրէն 5 դրշ.

ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ
ՔԻՒՐՏԻՆ ԵՒ ՀԱՅՈՒՆ ՄԷՋ

Անատոլուի գլխաւոր երկու բնիկ տարրերուն, Քիւրտին և Հայուն մէջ տեւական ու անխախտ համերաշխութեան հարցը կը պատկանի այն հարցերու շարքին, որոնց լուծումը օսմ. պետութեան վերջնական անդորրութիւնը պիտի ապահովէ։ Եթէ Անատոլուի ներքին գաւառները, նոյն իսկ սահմանադրութենէն ետքը, տակաւին կը ներկայացնեն խռովայոյզ և վրդովիչ վիճակ մը, գլխաւորապէս պատճառը այն է որ քիւրտ և հայ տարրերուն մէջ բարւոք և սիրալիր կենակցութեան կապ մը չհաստատուեցաւ։ Չհաստատուեցաւ՝ ոչ թէ անկարելի ըլլալուն, այլ որովհետեւ ատոր համար կա՛մ բնաւ ձեռնարկ մը չեղաւ, կամ եղածն ալ չնչին ու հարեւանցի բան մըն էր։ Կարծուածին չափ դիւրին գործ չէր եղբայրական սիրոյ վերածել յարաբերութիւն մը, որ տարիներով արիւնալից թշնամութեան մը դրոշմը կրեց և զոր այդ վիճակին մէջ պահելու համար գիշեր ցորեկ ամէնէն դիւային ծրագիրները յօրինեց Ապտիւլ-Համիտ։ Հայը իր օճախին մէջ իսկ ջնջելու համար անիկա մտածեց որ էն դիւրին և լաւագոյն միջոցն էր ոճրագործութեան արտօնագիր մը տալ անոր դարաւոր դրկից ցեղին ձեռքը, անպատժութեամբ մը վստահցնել զայն և ամրապնդել մեղապարտ հաւատքի մը մէջ թէ ի վնաս Հայուն պատիւին, ինչքին և կեանքին անաշխատ ապրիլը գերազանց ձեւն էր երջանիկ և ուրախ ապրելուն։ Նախնական բարքերով, սահմանափակ մտաւորականութեամբ ցեղ մը, որպիսին է Քիւրտը, որքան ալ իր հայ դրացիին համար լաւ զգացումներ սնուցանէր, շուտով և մասնաւորապէս պիտի նետուէր այսօրինակ հրապուրիչ փորձութեան մը ցանցին մէջ։ Վայելէ՛ սանձարձակ ազատութիւն, պէտք ունեցած կամ չունեցած ատենդ յափշտակէ ուրիշին քրտինքով աշխատանքին պտուղը, անոր պատիւին հետ խաղա՛ ուզածիդ պէս, մինչեւ իսկ, երբոր քէյֆդ ուզէ, ա՛ռ անոր կեանքն ալ։ Մեր քիւրտ եղբայրները ահա այս տեսակ անօրինակ և աննախընթաց արտօնութիւն մը վայելեցին չարաչուք բռնապետի մը շնորհիւ, որ իր երկնած դժոխային այդ ծրագրին աւելի հաստատուն ու տեւական հանգամանք մը տալու համար՝ կազմեց զինուորական ուժ մը, Համիտիէ հեծելազօրքը, Հայուն անդադրում կողոպտումին և կոտորումին համար։ Եթէ սովորութիւնը երկրորդ բնութիւն է, մեր քիւրտ հայրենակիցներուն մէջ արհեստականօրէն մտցուած սովորութիւն մը վերջ ի վերջոյ բնութեան ձեւ առաւ, հետզհետէ ամէնի համեմատութիւններու հասնելով։

Քիչ քիչ, տարիներու ընթացքին մէջ, Քիւրտը ա՛լ շատ բնական գտաւ այն վիճակը, որուն մէջ դրած էր զինքը երկրին վեհապետը։ Մինչ այս մինչ այն, Սահմանադրութիւնը եկաւ, փոխելու համար երկրին կառավարութեան եղանակը և քիչ շատ իրերն ալ։ Միայն թէ սահմանադրական րէժիմ մը, եթէ երկրին կարգը կը փոխէր, չէր կրնար հրաշքի դեր կատարել և հոգին սուրը իջեցնել անանկ մարդոց էութեանը մէջ, որոնք կատարեալ պատուհաս մը նկատեցին նոր րէժիմը, որուն ոգին կը հակառակէր ոճիրի և կողոպուտի սանձարձակ գործադրութեանը։ Եւ հետեւապէս բնաւ զարմանալի չէր որ ներկայ րէժիմին տակ ալ փորձէր ըլլային շարունակելու նախկին սիրական սովորութիւնները, վայելելու, ապերասանօրէն, Հայուն քրտինքին արդիւնքը, անոր պատիւին հետ խաղալու և նոյն իսկ զայն սպաննելու։ Բայց եթէ նորահաստատ րէժիմի մը առաջին խարխափումներուն և շուարումներուն մէջ՝ տակաւին գրեթէ կը Թոյլատրէին այս ապերասանութիւնները, ժամանակին հետ, կարգերուն ամրապնդումանը հետ անոնք այլեւս աններելի կ'ըլլային և իրերու բնական ընթացքով կը դադրէին անոնք անպատուելէ երկիրը և անոր վնասելէ։

Անկարելի է չխոստովանիլ սակայն թէ սահմ. կառավարութիւնը, որ այնքան լաւ գիտէր Անատոլուի տեղական տարրերուն դրութիւնը, անոնց փոխադարձ յարաբերութեանց բնութիւնը, երկրին կացութիւնը, առաջին վայրկեանէն կորովի ընթացք մը չբռնեց հեռու ու ատելութիւնը, մանաւանդ քիւրտ տարրին մէջ սնուցուած աւերիչ սովորութիւնները բառնալու։ Թոյլատուութիւնը որով քիւրտ աշիրէթները, պէկերն ու աղաները կրցան՝ ինչպէս նախկին րէժիմին տակ՝ քիչ շատ տէրեպէյիական շահատակութեանց մէջ յարատեւել, այն գաղափարը ներշնչեց անոնց թէ՝ րէժիմին անո՛ւնը միայն փոխուած էր և թէ իրերն իրենց առաջուան երջանիկ և քաղցր հանգամանքը կը պահէին։ Համերաշխութեան խօսքն իսկ ընել յիմարութիւն էր երկու տարրերու համար, որոնց մէկը միւսը խոշտանգելու, անոր կռնակէն ապրելու կոպիտ գաղափարին կառչած կը մնար։ Քիւրտ ժողովուրդը, իր լայն զանգուածին մէջ, տարակոյս չկայ որ իր հայ երկրակիցին հետ եղբայրաբար ապրելու տրամադրութիւնը ունի, պայմանով որ զինքը Թունաւորող, իր տկար կողմերէն օգտուիլ ուզող առաջնորդներ, արիւնռուշտ չարագործներ, չեզոքացուցուին և իրենց աղետալի ազդեցութիւնը բացարձակապէս դադրի։ Այս իմաստով, կառավարութիւնը ոեւէ ազդու և կտրուկ ձեռնարկ չըրաւ, կարծես նոյն իսկ տեսակ մը բարեացակամ վերաբերում ցոյց տալով անոնց հանդէպ, որ գլխաւոր և միակ արգելքն էին Անատոլուի Քիւրտին և Հայուն միջեւ տեւական և ամրապինդ համերաշխութեան հաստատմանը։ Թո՛ղ կառավարութիւնը կոտրէ խորտակէ այդ ցեղապետներուն, պէկերուն և աղաներուն աւերասփիւռ բազուկը, և ահա այնքան բաղձացուած համերաշխութիւնը ինքնին, շատ բնական բանի մը պէս պիտի գայ բոյն դնել Հայուն ու Քիւրտին մէջ, համերկրացի եղբայրներուն մէջ, որ... մէկ կաւէ էին զատուած։

Առկախ մնացած բոլոր խնդիրները, տխուր և դժնդակ նուէրները բռնապետական րէժիմին, կարգադրուելու վերջանալու են։ Մէկ կողմը միւսին համար գանգատի, բողոքի պատճառ մը ունենալու չէ։ Տան մը մէջ կրնա՞յ համերաշխութիւն և համերաշխ կենակցութիւն տիրել երբ անոր բնակիչները «այս սենեակը իմս է, ան սենեակը քուկդ է», «ո՛չ, աս քուկդ է, ան իմս էր» պէս խնդիրներով վէճին շարունակ։ Նոյն բանն է հիմակ Անատոլու. Հայերը «մե՛րն են այս հողերը» կը պոռան. «ո՛չ, ձերը չեն՝ մերն են» կ'աղաղակեն Քիւրտերը. ու կռիւը, անհամաձայնութիւնը, ընդհարումները կը յաւերժանան սեպհականութեան այս կնճռոտ պայքարներուն երեսէն։ Ո՞վ պիտի լուծէ այս հարցերը, ո՞վ պիտի ըլլայ վճռական իրաւարարը, արդարասէր և ճշմարտասէր իրաւարարը,— Նոյն ինքն կառավարութիւնը։ Բայց ո՞ւր է, ինչո՞ւ չի փութար իր բարերար միջամտութեամբը, գործնական ու գործադրական միջոցներով երկու ցեղերը իրարմէ հեռացնող պատճառները բառնալ։

Այն ատենն է միայն որ իրաւցնէ «Հայերն ու Քիւրտերը վերջին ծայր իրարու յարած և անձնուէր» պիտի ըլլան ու «չպիտի կրնան ապրիլ առանց իրարու օգնութեան», ինչպէս յայտարարեր է Մուշի երեսփոխան Իլիաս էֆ. Թանինի խմբագրութեան։ Անատոլուի խաղաղութիւնը, որ գրեթէ երկրին խաղաղութիւնը ըսել է, կախում ունի այս կացութեան ստեղծումէն։

Եր. Սրմաքէշխանլեան

ՏԱՆՕ, ՔԱՐՀԱՍ, ՔՕԼՕՍ

Երեք հոգի են, երեք ճշմարիտ Հայու հոգիներ, որոնց կը հանդիպիմ Պատրիարքարանի արձանագրութեանց դիւանը։ Պ. Թէլլալեան, դիւանադպիրը, համոզկեր խօսքերով կը յուսադրէ զանոնք՝ սպասել Փոխանորդ Հայր Սուրբին որ վաղը անշուշտ բան մը պիտի ընէ իրենց համար։

Առջի վայրկեանին, զիրենք կը կարծեմ այն դասակարգէն որ, Սահմանադրութեան հռչակումէն անմիջապէս ետքը, արտասահմանէն ու գաւառներէն Պոլիս խուժեցին և իրենց համար կթան կով ըրին Նպաստից Սնտուկը որ վերջ ի վերջոյ իր բերանը գոցեց՝ տեսնելով անոնց անկարգ ու անսանձ ընթացքը և անվերջ պահանջկոտութիւնները։

Չէ՛, ասոնք ինծի տարբեր տիպեր մը կ'երեւան. օրինաւոր ու արդա՛ր է իրենց աղերսը, ճի՛շդ է իրենց առնելիքը։ Անոնք Հայուն համար կռուեր են, իրենց տունն ու տեղը քանդուեր, այրեր է, իրենց արտն ու կալը փճացեր է. մէկը 20 տարի, երկրորդը 7 տարի, իսկ երրորդը 4 տարի լեռն են ապրեր, Թափառական, փախստական՝ մաքառելով բռնապետութեան դէմ։

Տալուորիկցի՛ են անոնք...

Ո՞վ չէ լսեր այս անունը։ Սասունը, Մուշը, ամբողջ Տարօնը, կրնամ ըսել ամբողջ ազգը այս անունով կրնայ պարծիլ.

Տալուորիկի զաւակ եմ քաջ,
Չեմ խոնարհիր քրդին առաջ.
Բարձր լերանց եմ ազատ լաճ,
Չեմ տեսեր ո՛չ արօր, ոչ մաճ։

Ուշադիր մտիկ կ'ընեմ իրենց աննենգ խօսուածքին։ Կեղծիքը չտիրեր իրենց աչուըներուն մէջ, ու մէկը մանաւանդ՝ Տանօն՝ անուշ դէմք մը որ համակ կորով է, հրաշալի տիպար մը լեռնցի Հայու, գեղապատշաճ հասակ, Թուխ-Թաւիշ մորթ մը, մեղուշ աչուըներ, որ առաջին վայրկեանէն քեզ իրենց կը յանկուցանեն։ Դեռ 22 տարու է բայց արդէն առոյգ, կարշնեղ ազամարդ մը կ'երեւայ գո՛նէ երեւոյթներով։

Կարճ է իրենց պատմութիւնը, լաւ եւս է ըսել դիւցազներգութիւնը։ Կռուեր են, լեռներու վրայ, մաքառեր են՝ իրենց օճախին և Հայութեան պատիւին համար, և ամէն բան վրայ տուեր են բացի այդ պատիւէն։ Tout est perdu, sauf l'honneur, ինչպէս ըսած է Ֆրանսուա առաջին որ քաջութեամբ կռուած, արիաբար պարտուած ու գերի բռնուած Ֆրանսական զինուորի պատիւն անաղարտ պահած էր։

Այդ դիւցազնական մաքառումին ետ կացեր են՝ այն հաւատքով թէ ազգ մը ունին որ զիրենք պիտի փառաւորէ, Պատրիարքարան մը ունին որ պիտի գնահատէ իրենց քաջագործութիւնները, և գո՛նէ նիւթապէս պիտի փոխարինէ իրենց զոհողութիւնները։

Ամբողջ ամիսներ՝ գիւղէ գիւղ, շրջանակէն թղթիկ ըրեր ու խրկեր են ազգին հովիւն ու վարչապետն եղող Պատրիարքին։ Խարախանեան եպիսկոպոսին ու Մուշի Առաջնորդարանին միջոցո՛վ ալ իրենց ցաւը լացեր ու վաւերագիրներով հասկցուցեր են Պոլիս։ Ու տեսնելով որ անարձագանգ կը մնայ իրենց արդար կոչը՝ ճամբայ են ինկեր, երեսուն օր քալեր և եկեր են Պոլիս՝ անձամբ փնտռելու իրենց դէրդին դէրմանը։ Չէ՛ն ուզեր կորսուիլ, փճանալ, կը փափաքին պզտիկ ձեռնտուութիւն մը գտնել և նորէն շէնցնել իրենց օճախը, կ'ուզեն շարունակել մաքառումը, տէր կանգնիլ իրենց ձեռք բերած ազատութեան, դէմ դնել քրդի՛ն ալ, շէրիաթճիին ալ, որոնք թշնամի են Ազատութեան և Սահմանադրութեան։

Բայց ո՞վ պիտի լսէ իրենց ձայնը։

Պատրիարքարանը թէեւ երես դարձուցած չէ, բայց իրենց անմիջական պէտքերն անգամ հոգալու միջոց ու ժամանակ չունի. ո՛չ միայն դրամ չունի այլ ժամանա՛կ ալ չունի գաւառի կարօտութեանց վրայ մտածելու, այնքա՛ն զբաղած է «կենսական» հարցերով, սա միթինկի, ճառի, եկեղեցին բաց պահել կամ չպահելու հրատապ խնդիրներով։

Մարդիկը իրաւունք ունին ըսելու. Լօ՛, մենք ճար կ'ուզենք, դուք ճա՛ռ կ'ըսէք...։

Մե՛ղք որ իրենց անուշ գաւառաբարբառով չպիտի կրնամ հոս արտագրել ամէն ինչ որ ըսին իրենց արիւնոտ կեանքէն. «Խօ՛, Սասնոյ լեռներուց վրայ չմեռանք, եկեր ենք Ստամպօ՛լ կը մեռնինք...»

Ա՛ս է Գործիչներուն գործնական վարձքը։

Չէ՛, այդքան անկեղծ ու անձնուէր հոգիներու հուրքը պէտք չէ մարել. անոնց հաւատքը ազգին պատիւն է, Հայութեան վահա՛նն է։ Պէտք չէ խախտել այդ հաւատքը։ Հայաստանցիի կոյս ու անապակ հոգին պէտք չէ այդ պատրանքը կրէ։

Կը յուսադրեմ զիրենք, սրտագին կարեկցութեամբ մտիկ կ'ընեմ, հարցումներ կ'ուղղեմ այդ վշտակրած հոգիներուն։

Տանօ որբ է հօրէ, տնազուրկ, եղբայրներէն մէկը զոհ է տուեր ազգ. դատին. ունի իրեն պէս երկու կորիճ եղբայր ալ, քոյր մը և մայր մը՝ ամէնքն ալ կրակին մասնակցած, վառօդի ծուխէն մրոտած։ Բուն անունն է Տօնիկ կամ Դանիկ Սուքիասեան, արհեստով հողագործ և հօտաղ՝ հազիւ 22 տարեկան։

Իր ազգականն ու բարեկամն է միւսը՝ Քարհասը՝ բուն անունով՝ Մկրտիչ Սլօեան 30 տարեկան. 7 տարի բանտ պառկած, 4-5 տարիներ լեռներու վրայ Թափառելով մաքառած։

Երրորդն է Քօլօս, Յովհ. Կիրակոսեան, Մկրագոմցի, 20 տարի շարժական-գործիչի դեր կատարած, արդէն 50ը անցեալ ու ֆիզիքապէս ընկճած։

Կենդանի խմբանկար մը, որ մանրանկարն է հայ կեանքին։ Ամէն բան կորսնցուցած են, տուն-տեղ, լծվար ու դուար, նիւթապէս փճացած. երդիքին ակըն ու ազգութեան հաւատքը միայն կանգուն կը պահեն զիրենք, որոնց մէջ կը գտնեն իրենց բարոյական կորովը։

Թող չտա՛նք որ այդ կորովը փճանայ։

Բա՛վ, կարծեմ. ունին լաւ վկայականներ, յանձնարարագիրներ. Տամատեան, Մուրատ, Գեղամ և ուրիշներ լաւ կը ճանչնան զիրենք, մօտէն գիտակ են անոնց մարտական մաքառումներուն, ազգանուէր գործունէութեան։

Ու հիմա, պէ՞տք է Թողուլ որ ասոնք անօթի ու տկլոր մնան Պոլսոյ մայթերուն վրայ, Մայր Եկեղեցիի խուլուէին մէջ

Ամօթ չէ՞ ազգին, ամօթ չէ՞ Պոլսեցիին։

ՍՄԲԱՏ ԴԱՒԹԵԱՆ

ՌՈՍՏՈՄԹՈՅԻ ՈՐԲԱՆՈՑԸ

Տեղւոյս Ս. Յովհաննեան վարժարանին վերի յարկը տեղաւորուած են Կիլիկիոյ սոսկալի աղէտէ՛ն հուրի ու սուրի մէջէն փախչելով, ազատած դժբաղդ որբերը որք անցեալ տարի Մերսինէն ղրկուեցան հոս։ Ասոնք 25 հոգի էին, բայց իրենցմէ 8ը՝ Թղթակցութիւններով տեղեկութիւններ ստացած ըլլալով իրենց ազգականներուն վրայ՝ զորս խառնաշփոթութեան միջոցին կորսնցուցած էին, մարտ ամսու մէջ մեկնեցան անոնց քով և հիմա հոս կը մնան 17 տղաք, 13-17 տարեկան։

Որբերը վարժարանին աշակերտաց հետ մէկտեղ կ'առնեն իրենց դասերը, գիշերը ուսուցչի մը հսկողութեան տակ են որ կիրակի օրերը զանոնք պտոյտի կը հանէ։ Տօնի օրերը անոնք կը բաժնուին բարեկեցիկ ընտանիքներու տուները որպէսզի վայելեն քիչ մը ուրախութիւն զոր ճակատագիրը զլացած է անոնց։ Խոհարար մը կը պատրաստէ անոնց կերակուրները։ Տիկնանց Խնամակալութիւն մը անձնուէրաբար տուներէն սակ ժողվելով կը հոգայ անոնց ճերմակեղէնը, լուացքը և հագուստի ծախքերը, իսկ որբախնամ մարմին մըն ալ ժողովուրդէն ամսական որոշ գումարներ ժողվելով՝ կը տեսնէ որբերու միւս բոլոր պէտքերը։

Վերջին ատեններս թէ՛ խնայողութեան

«ԱՐԵՒԵԼՔ»"Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (25)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

(ՊՈԼՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ)

Գրեց՝ ՆՐՈՒԽԱՆ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՅԼԱՍԵՐԱԾՆԵՐԸ

Ե.

ԱՄԻՐԱԻՆ ԹՈՌԸ

Աղջկան նուրբ և քնքուշ ազնուորութիւն մը ունէր հիմա Արշակ։ Աչուըներուն լուրթ պայծառութեանը մէջ մեղկ ու հրաւիրող Թովչութիւն մը կար, չեղծուած արտեւանունքներու այն անուշ ուռեցուցումէն զոր քունէ կշտացած աչուըները միայն կ'ունենան, արթնցած ատենին։ Այտերը, լեցուն և կաթնաթոյր, անթերի գծագրութեամբ մը կը ձուաձեւնային Թուշին վրայ, մեղմ փոսացումով մը։ Քիթը, բարակ զգայնոտ ռնգունքներով, արծուային Թեթեւ աշտարակումով մը կը կորանար՝ ամիրայի ազնուականութեան արուադրոշմ մը տալով այդ իգական դէմքին, որու ներդաշնակութիւնը կ'ամբողջանար դմբեթարդ հզօր ճակտով մը, մետաքս ու դեղին վարսերու գանգրացումին տակ, և կարմիր նուրբ շրթներով, ճեղքուած այն նրբարուեստ յօրինուածքովը զոր սպանիոլ նկարիչները միայն գիտեն այնքան չեղծօրէն գծել։ Բայց այդ շուրթերը կծկումներ, բացխուփումներ ունէին որ ծծելու, յագենալու ախտաւոր տենչանք մը կ'ապացուցանէին, կանացի այդ շնորհին տակ անճեղուած սանձարձակ առնականութեան մը փոթորկելը, ամէնէ կիրքերու արագ, յանդուգն, անզուսպ փթթումի մը, որուն վէտվէտումը կը զգայիր այդ Թափանցիկ մորթը երանգաւորող բարակ երակներու ցանցին ներքեւ։ Հասակը, նրբաձեւ ոլորքով, կը մատնէր այն ուռճացումը, այն խմորումը որ՝ կարգ մը պատանիներու վրայ՝ ապշեցուցիչ արագութեամբ մը տեղի կ'ունենայ, տասնըչորսէն տասնըեօթը տարիներու շրջանին մէջ, և որ, այդ պատճառով իսկ, երբեմն, յանկարծ կը քայքայէ մարմինը, կը հիւծէ և կը սպաննէ զայն։ Արշակինը, այդ վտանգաւոր շրջանին մէջ, կանոնաւորապէս տեղի կ'ունենար, կենսահիւթին առատութեանը շնորհիւ, ինչպէս վարդը որ օրուան մը մէջ իր բաժակէն կը զեղու իր չքնաղ Թերթիկները, առոյգ և կենսալի, իր Թաքուն հիւթերէն սնուցուելով։

Մայրը, որ օրը օրին կը հետեւէր իր զաւկին այդ աճեցմանը, մատներովը կը շօշափէր ատիկա, կը հաստատէր, կը զգուէր, կը հոտուըտար զայն, անդամներէն իւրաքանչիւրին վրայ զատ զատ, սրտատրոփ գուրգուրանքով մը որ մանչուն իսկ զարմանք կը պատճառէր։ Իր աղջկութեան առաջին տարիներուն ազնուորութիւնը՝ հիմակ իր զաւկին վրայ վերկենդանացած կը տեսնէր, ապուշ մանրամասնութեանց իջնելով այս պարագան ապացուցանելու համար, տղուն մերկ իրանին վրայ զննումներ և իրենին հետ նմանութեան գիտեր ընելով։

Առտուները, շատ հեղ, կանուխ արթննալով, կը ծռէր մանչուն վրայ, որ իր քովը կը պառկէր մէկ անկողնի մէջ։ Երկանը մահուընէն յետոյ, անկողնին ամայութենէն սարսափահար, տղան քովը առեր էր, առագաստի զգացումները մայրական անմեղ փայփայանքներու փոխելով, առանց հոգ ընելու ուռճացումը այդ մարմինին, որ մանկականէն քիչ քիչ առնականի կը դառնար։ Կը ծռէր անոր վրայ երբ ան մուշ մուշ կը քնանար՝ մարմնակործան, անդամներու բացարձակ լքումով։ Ու մանրակրկիտ քննութեամբ մը անձնատուր, զաւկին վրայ գտնել կը մոլեգնէր ինչ որ ունէր ինք իր մարմինին վրայ հիմակ կամ ատենօք. անոր սրունքներուն ձուլուածքը իրենիններուն համապատասխան կը գտնէր, մօտէն բաղդատելով զանոնք իրարու հետ։ Ոտքի մատներուն շարուածքը նոյնն էր ինչ որ էր իրենինը, միեւնոյն կանոնաւորութեամբ և միեւնոյն ազնուակ փափկութեամբ։ Իր խանդակաթ յափշտակութեանը մէջ, կը համբուրէր զանոնք, իբր թէ այդ նմանութիւնները նոր զգալի ապացուցանէին իրեն թէ այդ մատաղ մարմինը իրօք իր միսէն ու իր արիւնէն արդիւնքն էր, թէ ան իրաւ իր զաւակն էր։ Յետոյ կը բարձրանար ուսերուն, որոնց կերտուածքը ուռուցումը չէր անշուշտ իրենիններուն, բայց աւելի մօտ էր, արձանային, պիրկ, առողջ, մատղաշ յօրինուածութեամբ։ Երբեմն, այդ սիրական մարմինին գեղեցիկ յարդարման յափշտակութենէն յանկարծ սթափելով, իր մարմինին ողորմելի, ծիւրած ինկածութենէն կը շանթահարուէր. բումերը կը բռնէր, թոյլ և նիհար, և ոտքին պէճը մաշուրք, իր նախկին կլորութենէն մերկացած, ոսկորներու տխուր ցցուածքով մը։ Յետոյ ուսերը, հալած ու տձեւ, ճիտին ու գլխուն հետ իրենց շնորհալի կապուածքին նախկին դաշն ու համակերտ կանոնաւորութիւնը բոլորովին կորսուած։ Յետոյ լանջքը, թոյլ ու կախ ստինքներով, որոնց առոյգ հպարտ կառոյցքը իր հոլանի ճերմակութեանը վրայ շողարձակ, մեծագին մանեակներ բարձած՝ ամիրային կանանոցին փառքը կը ձեւացընէր ատենօք։

Իր չքեղութեանց բոլոր այս փլատակները մատներովը կը շօշափէր հիմակ, պահ մը մոռնալով զաւկին ներկայութիւնը, չտեսնելով անոր կենսայորդ, աղուոր, չքնաղ մարմինը, որ իրն էր նորէն և որ իր շարունակութիւնն էր կերպով մը։ Մազերը, նախկին կուռ գիսակներուն տխուր մնացորդները, թափթփած երկու քովէն, գլխիկոր, անկողնին վրայ ծնկաչոք, կիսամերկ, ողբալի ու ծիծաղելի էր այդ մօր կացութիւնը, երբ զաւկին քովն ի վեր որ, անգիտակից, կը քնանար մուշ մուշ։

Եւ յանկարծ կը սթափէր սրտաթունդ հառաչանքով մը. ու այդ բոլոր արիւնոտ տխրութեամբ իրականութիւնները մէկ հարուածով մոռնալու և կարծես զանոնք փոխարինելու ալ համար, խենդի պէս զաւկին կը պլլուէր, պագնելով զայն ուր որ հանդիպէր, մինչ տղան ընդոստ արթննալով, աչքերու անձկալի թարթափումով մը.

— Մամա՛, ինչ կայ, ինչ կայ։

Կը պատահէր ալ որ մօրը այդ անդամազննական զբաղման միջոցին, տղան, արթննալով, չընդհատէր զանիկա, ու հետեւէր անոր շարժումներուն, դէմքին տխուր և ուրախ ծամածռութեանցը, աչքերը կիսախուփ, քնանալ կեղծելով. և յետոյ, յանկարծ, բարձրագոչ քրքիջով մը բանալով աչքերը՝ սարսափահար ընելով մայրը իր խենդ զբաղմանը մէջ։

Ա՛լ սկսաւ, այնուհետեւ, մայրական փառասիրութեանց փոքրոգի գոհացումներու հետամուտ ըլլալ։ Իր տղան ցուցադրել իր քովն ի վեր, արժեցնելու համար անոր աղուորութիւնը, անոր տարածած ճառագայթումին մէջ՝ խինդ քայքայուած մոլորակ՝ ինքն ալ լուսաւորուելու, փայլելու համար։

(Շարունակելի)

և թէ տղոց օգտին համար, որբերէն տարէցները վարպետ արհեստաւորներու քով դրուեցան, գիշերները որբանոց վերադառնալու պայմանաւ։ Ասիկա լաւ կարգադրութիւն մըն է, որովհետեւ հայ ազգը Թուրքիոյ մէջ մեծ մասամբ արհեստի շնորհիւ կ'ապրի, և արհեստը՝ որ ոսկի ապարանջան մըն է, փոքր հասակին մէջ կը սորվուի միայն. հետեւաբար հոգ տանելու է որ տղաք 13-14 տարեկան հասակին մէջ յաջողին աւարտել նախակրթարանի մը ընթացքը, որպէսզի զինուորագրութեան ժամանակը չի հասած, կարող ըլլան արհեստ, երկրագործութիւն կամ առեւտուր սորվելու։

Որբախնամ մարմինը որ բաւական ատենէ ի վեր կազմակերպուած է դժբաղդաբար, այսօր մեծ դժուարութիւն կը կրէ ծախքերը հայթայթելու համար, որովհետեւ ժողովուրդին մէկ մասը չուզեր շարունակել իր ամսական վճարումները. հետեւաբար նպատակ կայ որբերը տեղաւորելով բարեկեցիկ ընտանիքներու քով որ ընդ յանձն առնեն զանոնք խնամել իրենց տան մէջ հոգեզաւակի պէս, անոնց արհեստ կամ ուսումնք սորվեցնել։ Կը յուսամ որ մեր բարեսէր ազգայինները զանոնք երեսի վրայ չպիտի թողուն, և միայն մեր պիտի հիւրասիրեն այս տարաբաղդ անմեղ զաւակները, որոնց ծնողքները չարաչար սպաննուած ատեն Աստուծմէ կը խնդրէին միայն որ իրենց հոգեհատորիկները մխիթարէ։ Իսկ եթէ անկարելի ըլլայ բոլոր տղոց ալ պաշտպաններ գտնել, անոնք պիտի ղրկուին Ատանայի որբանոցը պայմանաւ որ ամէն ամիս ծախքերը տեղէս հոգացուին կանոնաւորապէս։

Արդէն ժամանակին սխալ մը գործուեցաւ, առանց լրջօրէն խորհրդակցելու, որբերը հոս բերել տալով։ Որբերը տեղւոյն վրայ պատսպարելու համար Պատրիարքարանի հրամանը շատ օգտակար էր, բայց ուշ հրատարակուեցաւ. Կիլիկիոյ խեղճ որբերը փոխանակ տեղին անդին ցրուելու կամ օտարին յանձնելու, անհրաժեշտ էր կա՛մ Կիլիկիոյ մէջ մեծ որբանոց մը բանալ, կամ տեղւոյն վրայ որբանոցներու մէջ խնամել զանոնք ամէնքը։

Ռոտոսթօ Գ. Ց.

ԻՇԽԱՆ ԵՈՒՍՈՒՖ ԻԶԶԷՏՏԻՆԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

(ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ «ԹԱՆԻՆ»)

Դէպի Լոնտոն օսմ. պատուիրակութեան մը ուղարկումը, որուն գլուխը կը գտնուի գահաժառանգ իշխան Եուսուֆ Իզզէտտին, միջազգային քաղաքավարութեան բնական գործ մը չէ միայն։ Աննախընթաց նախաձեռնութիւն մըն է թրքական տեսակէտով։ Ոչ մէկ գահաժառանգ մինչեւ ցարդ պաշտօնական դեր չէր խաղացած, մանաւանդ արտասահմանի մէջ։ Սահմանադրութիւնը բարքերը փոխեց, և Սուլթան Մէհմէտ Ե. որոշեց իր ապագայ յաջորդին վստահիլ Թուրքիոյ ցաւակցութիւնները Անգլիոյ թագաւորին, կառավարութեան և ժողովուրդին տանելու պաշտօնը։

Իշխան Եուսուֆ Իզզէտտին էֆէնտի ծնած է Պոլիս, 9 հոկտ. 1857ին։ Հետեւաբար 52 տարեկան է։ Սուլթան Ապտիւլ Ազիզի անդրանիկ որդին՝ 1867ին դէպի Բարիզ իր հօր ընկերացաւ, այն այցելութեան՝ զոր հայրը տուաւ տիեզերական ցուցահանդէսին։ Իշխանը տասը տարեկան էր այն ատեն, և իր բնակութենէն պահեց միայն այն յիշատակները զորս իրերուն արտաքին երեւոյթը կրնայ ձգել տղու մը վրայ։ Յետոյ իր ուսումը կատարեց Պոլսոյ զինուորական վարժարանին մէջ և բանակը մտաւ։ Իր հօր իշխանութեան օրով եղաւ հրամանատար Պոլսոյ զօրաբանակին և կայսերական պահակազօրքին։ Մարաջախտի աստիճանը ստացաւ այս պաշտօնին մէջ։ Մինչեւ 30 մայիս 1876 մնաց պաշտօնի վրայ՝ որ ատեն Ապտիւլ Ազիզի գահընկէցութիւնը վճռուեցաւ։ Այն ատեն ճշմարիտ արգելափակումի մը խստութիւնները ճանչցաւ քանի մը ամիս, առանց տեղի տալու բան մը ըրած ըլլալու։

Ապտիւլ Համիտի գահակալութիւնը յարաբերական ազատութիւն մը տուաւ իրեն զոր զգուշացաւ չարաչար գործածելէ։ Արդարեւ գիտէր թէ՝ կասկածոտ վեհապետին կասկածները որքան շուտով կ'արթննային։ Բանակին մէջ ծառայութիւն չստանձնեց և շատ մեկուսացած ապրեցաւ։ Իր պատանեկութեան օրով բաւական յառաջ տարած էր իր աստուածաբանական ուսումները, որոնք, ինչպէս յայտնի է, Թուրքիոյ մէջ՝ անբաժան են օրէնսգիտական ուսումներէն։ Իր կամաւոր մեկուսացման միջոցին զանոնք շարունակեց, և մտերիմներու անձուկ շրջանակ մը ստեղծեց իր շուրջ, որոնց հաւատարմութիւնը ատեն ատեն երկիւղ կը ներշնչէր Եըլտըզի ամենակալին, զոր Եուսուֆ Իզզէտտինի զգուշաւորութիւնը չէր բաւեր պաշտպանելու համար։

Այդ բոլորէն իշխանը ազատական ձգտումներ ունեցաւ։ Թուրքեւհելլէն պատերազմէն առաջ, երբ տոքթ. Պէհաէտտին և իր բարեկամներէն մէկ քանին առաջին խարիսխները նետեցին այն կոմիտէին որ Թուրքիան պիտի յեղաշրջէր 10 տարի վերջ, Եուսուֆ Իզզէտտին իշխանը ամէնօրեայ շփման մէջ կը գտնուէր անոնց հետ։ Օսմ. բանակներու յաղթութենէն ետք, թուլակալութիւնը, աւելի քան երբեք հզօր, վերանորոգիչները չափազանց զգուշութեան մը պարտաւորեց։ Գրեթէ 10 տարիի չափ անցաւ, առանց որ անոնք կարենային վերստին ձեռք առնել իրենց ծրագիրները։ Բայց երբ երեք տարի առաջ վերստին կազմակերպուիլ սկսան, Եուսուֆ Իզզէտտին իշխանը, սկիզբէն ի վեր, և մինչ տոքթ. Պէհաէտտինի միջնորդութեամբ, տեղեակ էր անոնց ջանքերուն. իր մտերիմին աքսորին հետեւանքով և անոր շնորհիւ Բարիզ բնակող Երիտասարդ-Թուրքերուն հետ շփման մէջ դրուեցաւ։

1909 ապրիլի ռէաքսիոնի միջոցին Եուսուֆ Իզզէտտին իշխանը Պոլիսէն չզատուեցաւ։ Լաւ գիտէր որ, եթէ ռէաքսիոնական գործողութիւնը յաջողէր, անոր առաջին զոհերէն մին ինք պիտի ըլլար։ Մահմուտ Շէվքէթ փաշայի և անոր յաղթական բանակին մայրաքաղաք մուտքը, անոր կեանքը, կամ գէթ անոր ազատութիւնը փրկեց։ Ապտիւլ Համիտի գահընկէցութիւնը գահաժառանգի աստիճանին կոչեց զայն։ Մէհմէտ Ե. կայսրը մեծ վստահութիւն և սէր կը տածէ անոր հանդէպ։ Անգլիոյ թագաւորին մահուընէն առաջ որոշուած էր որ գահաժառանգ իշխանը դէպի արտասահման ուղեւորութիւն մը կատարէր։ Փոխադարձ այցելութիւններ պիտի ընէր նախ Պուլկարիոյ և Սերպիոյ թագաւորներուն և յետոյ Եւրոպայի շրջանը պիտի կատարէր։ Պատուիրակութիւնը զոր դէպի Լոնտոն կատարեց, իր ծրագիրներուն կարգը փոխած, բայց զանոնք բարեփոխած չէ։

Յուղարկաւորութենէն դարձին, իշխանը որ ֆրանսերէն կատարելապէս կը հասկնայ, մտադիր է անցընելու քանի մը օր Բարիզ։ Համոզուած թէ պէտք է իր և մեր երկրին միջեւ հաստատել վստահութեան և գործակցութեան այն յարաբերութիւնները զորս այնքան բնական և այնքան դիւրին կ'ընծայէ իրենց փոխադարձ քաղաքական կացութիւնը, տնտեսական ձգտումներու շատ համակիր, ուզեց յատկացնել Գաղիոյ աւելի քան քանի մը ժամերը զորս հոն անցուց և չի ծածկեր այն գոհունակութիւնը զոր պիտի կրէ իր կեանքին մէջ երկրորդ անգամ ըլլալով և քառասուն տարի վերջ ինքզինքը մեր մայրաքաղաքին մէջ գտնելով դարձեալ։

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԿՐԵՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ

Պաշտպան տէրութեանց Կ. Պոլսոյ երեք դեսպանները արդէն հրահանգներ ստացած էին իրենց կառավարութիւններէն։ Չորրորդ տէրութեան դեսպանն ալ ստացած ըլլալով, չորս դեսպանները անգլ. դեսպանատան մէջ գումարում մը ունեցան և որոշեցին հաւաքաբար պատասխանել Բ. Դրան վերջին ծանուցագրին։ Դեսպաններուն կողմէ եղած զեկոյցին իմաստը սա է որ պաշտպան տէրութիւնները չեղեալ կը նկատեն Յունաստանի թագաւորին անունով կատարուած երդումը Կրետէի կարգ մը քրիստոնեայ երեսփոխաններուն կողմէ, երդում մը որ ո՛չ մէկ փոփոխութիւն առաջ չի բերեր կղզիին սթաթու-քուօին մէջ։

⁂ Վինըր Ալկեմայնե Զայթունկ թերթը կը ծանուցանէ թէ պաշտպան տէրութեանց միջեւ բանակցութիւններ կը կատարուին, ճնշողական միջոցներ ի գործ դնելու համար Կրետէի դէմ։

⁂ Ժեօն-Թիւրք կ'իմանայ թէ օսմ. կառավարութիւնը, նկատի առնելէ յետոյ պաշտպան տէրութեանց դեսպաններուն կողմէ եղած յայտարարութիւնները՝ Կրետէի Ազգ. Ժողովին և գործադիր իշխանութեան բոլոր արարքները չեղեալ նկատելու մասին, որոշած է նոր ծանուցագիր մը չղրկել մինչեւ որ յիշեալ տէրութիւնները որոշում մը տան վերջնական կարգադրութիւն մը ընելու միջոցներուն վրայ։ Արտաքին գործոց նախարար Րիֆաթ փաշա իր բանակցութիւնները կը շարունակէ Սըր Էտուըրտ Կրէյի և Պ. Բիչօնի հետ։

⁂ Արտաքին գործոց նախարար Րիֆաթ փաշայի հետ ունեցած տեսակցութեան մը մէջ Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարար Պ. Բիչօն կրետական խնդրին առթիւ յայտարարած է թէ պաշտպան տէրութիւնները խստիւ պիտի գործադրեն բոլոր այն որոշումները, որոնք տրուած են օսմ. վեհապետական իրաւունքներու պահպանման մասին, ազդուապէս արգիլելով սթաթու-քուօն խանգարող ամէն արարք։

⁂ Բ. Դուռը տեղեկութիւն ստացած է թէ Կրետէի իսլամ երեսփոխաններուն կողմէ պատուիրակութիւն մը, իբր ներկայացուցիչները կղզիին իսլամ տարրին, մօտ օրէն Պոլիս պիտի գան։ Այդ պատուիրակութիւնը օսմ. կառավարութեան պիտի պարզէ Կրետէի իրենց ազգակիցներուն կացութիւնը, կացութիւն մը որ առաջ եկած է կրետական Ազգ. Ժողովին յախուռն ցոյցերէն՝ ի նպաստ Կրետէի և Յունաստանի կցումին։ Պատուիրակները պիտի պարզեն իրենց անհանդուրժելի վիճակը, որով կը հարստահարուին ու կը հալածուին իրենց քրիստոնեայ հայրենակիցներուն կողմէ։ Պատուիրակութիւնը կառավարութեան խորհուրդ պիտի հարցնէ թէ կղզիին 50,000 իսլամները ի՛նչ ընթացքի պէտք է հետեւին։ Այդ դիմումէն յետոյ, պաշտպան չորս տէրութեանց դահլիճներուն պիտի ներկայանայ, կեանքի և ինչքի ապահովութիւն խնդրելու համար։

⁂ Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ կ'ըսէ թէ օսմ. նաւատորմը դէպի Միջերկրական ճամբայ պիտի ելլէ, մարզանքներ կատարելու համար։ Այդ առթիւ օսմ. նաւատորմը Կրետէի մօտ գտնուող Քարփաթօս կղզին պիտի երթայ։

⁂ Երէկուան Թանին «Օսմ. նաւատորմը պէտք է Կրետէ երթայ» խորագրով բուռն յօդուածի մը մէջ կ'ըսէ. «Ալ կը բաւէ։ Համբերութիւնն ալ իր չափը ունի։ Կրետացիները, առաջին նախայարձակումէն յետոյ, ուրիշ նախայարձակում մըն ալ կ'ընեն, իսլամ երեսփոխանները ժողովէն վտարելով։ Օսմ. նաւատորմը, որ այսօր Մարմարա կը մեկնի մարզանքներ ընելու համար, լաւագոյն բան մը ըրած պիտի ըլլայ, Կրետէի ջուրերը երթալով և Սուտայի առջեւ խարիսխ նետելով, հոնկէ իր վերջնագիրը յղելու համար կրետացիներուն։ Մենք պէտք է պաշտպանենք մեր իրաւունքները, քանի որ տէրութիւնները ուժ չեն տար անոնց կամ չեն կրնար տալ։ Պարտքերնիս պիտի կատարենք։ Եթէ կ'ուզեն, մեծ տէրութիւնները թո՛ղ երկրորդ Նաւարին մը առաջ բերեն։»

⁂ Պ. Վէնիզէլոսի կողմէ Ազգ. Ժողովին մէջ եղած յայտարարութիւնները և իսլամ երեսփոխաններու վտարման որոշումը տակաւին պաշտօնապէս չեն հաղորդուած Կ. Պոլսոյ դեսպաններուն։

⁂ Իզմիրի Արմօնիա թերթը կ'ըսէ թէ Հռոդոսի մէջ ժողովուրդը միթինկ մը գումարելով որոշած է պօյքօթ ընել հելլէնական ապրանքներուն և Հռոդոսի նաւահանգիստը հանդիպող հելլէն շոգենաւերուն դէմ։

⁂ Սքիւպի մէջ միթինկ մը գումարուած է Կրետէի խնդրին առթիւ, տեղւոյն քաղաքապետական խորհուրդին նախաձեռնութեամբ։ Հրամայուած էր վաճառատուները գոցել, ինչ որ դժգոհութեան ցոյցերու պատճառ եղած է։ Խուռն բազմութեան մը ներկայութեանը, ճառեր արտասանուած են թուրքերէն, պուլկարերէն, սերպերէն, յունարէն և հրէական լեզուներով։

⁂ Օսմ. գործակալութիւնը հետեւեալ հեռագիրը ստացած է Ելասոնայէն, մայիս 8 թուով. «Ստոյգ տեղեկութեանց նայելով, հելլէն կառավարութիւնը ստիպողաբար զէնքի տակ կանչած է այդ կողմերը գտնուող հելլէն պահեստի զինուորները։» Լէվըընդ Հէրըլտ այս առթիւ կը գրէ. «Այս տեղեկութիւնները այնքան ստոյգ են որ սխալ կրնան նկատուիլ։ Հանրային կարծիքը կ'ուզեն մոլորեցնել, ծիծաղելի զրոյցներ յերիւրելով։ Տէրութիւնները Յունաստանի ըսած են որ տեղէն չշարժի, ու ան չպիտի շարժի։ Մինչեւ հիմա տէրութեանց խորհուրդին հետեւած է ան և այսուհետեւ ալ պիտի հետեւի։»

⁂ Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ հակառակ Թուրքիոյ մէջ ցոյց տրուած դայրոյթին, տեղւոյն ժողովուրդը հանդարտօրէն կը դիտէ կրետական խնդիրը։ Լրագիրներէն ոմանք Պ. Վէնիզէլոսի յայտարարութեանց վրայ խօսելով կ'ըսեն թէ ան քաջալերանք ստացած ըլլալու է՝ այդ լեզուն գործածելու համար։ Պ. Վէնիզէլոս մինչեւ հիմա զգուշաւոր և յարգալից գտնուած էր մեծ տէրութեանց հանդէպ։ Հելլէնական թերթեր կ'ըսեն թէ Իտալիոյ համակրութիւնը կը վայելէ Կրետէ, բայց միւս տէրութիւնները շատ վերապահ դիրք մը կը բռնեն։

⁂ Հելլէնական դեսպան Պ. Կրիբարիս, առջի իրիկուն, Սէրքլ տ'Օրիանի մէջ, տեսակցութիւն մը ունեցաւ եպարքոսին հետ։

⁂ Կարգ մը լրագիրներու հրատարակութեանց նայելով, Աթէնքի ժողովուրդը յուզումի մատնուած է, Թուրքիոյ մէջ սարքուած հայրենասիրական ցոյցերուն պատճառաւ։ Աթէնքի օսմ. դեսպան Նապի պէյ եպարքոսին ուղղուած հեռագրով մը կը ծանուցանէ թէ հանդարտութիւն կը տիրէ ամբողջ Յունաստանի մէջ, և թէ ժողովուրդը համոզուած է որ հելլէն կառավարութեան կորովին ու իմաստութեան շնորհիւ, օսմ. կառավարութեան հետ խզում մը առաջ չպիտի գայ։

ԱԼՊԱՆԻԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

Վերին Ալպանիոյ մէջ ապստամբներէն ոմանք զինաթափ կ'ըլլան, իսկ ուրիշներ տակաւին տեղի չեն տար, անմատչելի վայրեր ապաստանած։ Պատերազմական նախարար Մահմուտ Շէվքէթ փաշա իր քննական պտոյտը կը շարունակէ վերին Ալպանիոյ մէջ, մտքերը հանդարտեցնելու համար։

⁂ Սքիւպէն մայիս 7 թուով կը հեռագրուի թէ Իբէքի կողմէն ղրկուած քանի մը զօրախումբեր ընդդիմութեան հանդիպած ըլլալով, չեն կրցած իրենց տեղը հասնիլ։

⁂ Սելանիկէն կը հեռագրեն թէ երկու հազար Ալպանիացիներ, ստորին Տէպրէէն, Զիթէհէն գիւղը հասնելով, Լումացիներու հետ գումարում մը ունեցած և որոշած են Գոսովայի ըմբոստներուն ուժ տալ։ Բրիզրէնի վրայ յարձակման մը առաջքը առնելու համար, քանի մը վաշտ զօրք ղրկուած է։

⁂ Սելանիկէն մայիս 6 թուով կը հեռագրուի թէ Տրէնիցայի վրայ կատարուելիք զինուորական յառաջխաղացումի մը պատրաստութիւնները աւարտած են։ Դէպի Միթրովիցա ճամբայ ելած են երկու վաշտ զօրք, որոնք Ֆէրիզովիչի մէջ վար դրուած էին, որովհետեւ անոնք չէին ուզեր եղբայրասպան կռիւի մը մասնակցիլ, կ'ըսէ Մեսիքոր։ Մօրավայի հովտին մէջ, ուր ապստամբական շարժումը կը նուազէր, հիմա կը սաստկանայ նորէն։ Ապստամբները մեծ քանակութեամբ հրացան և ռազմամթերք առած են զինուորներուն ձեռքէն։ Մօրավայի ըմբոստներուն սատար ուժը Գարատաղի և գլխաւորաբար Սթուպէնայի շրջակայ անտառներուն մէջ համախմբուած են։ Քանի մը վաշտ զօրք և թնդանօթ ղրկուած են։ Զրոյց կը շրջի թէ հաւանաբար ընդհարումը սկսած է Մանասթըրի կողմը, ոչ շատ հեռու Բրիզրէնէն։

⁂ Վիշէգրատէն (Հէրսէք) մայիս 7 թուով կը հեռագրեն թէ տասը Ալպանիացիներէ բաղկացած հրոսախումբ մը, հրացաններով զինուած, գիշերանց Պոսնա-Հէրսէքի սահմանագլուխը անցնելով, թալլած է Մօքրա Նօքա գիւղին մէջ տուն մը։ Յետոյ հրոսախումբը խոյս տուած է։

⁂ Գոսովայի կուսակալէն հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Քաչանիքի և Ֆէրիզովիչի մէջ գրաւուած զէնքերուն թիւը 2000ը կ'անցնի։ Ֆէրիզովիչի մէջ 150 հոգիէ աւելի բանտարկեալ կայ։

⁂ Բրիշթինայէն մայիս 7 թուով քաշուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Մահմուտ Շէվքէթ փաշա հոն հասած է Թորղուտ փաշայի և Գոսովայի կուսակալին ընկերակցութեամբ։ Սելանիկէն և Սքիւպէն 80 ոստիկան-զինուոր հասած են։ Ալպանիացիներու զինաթափումը կը շարունակուի առանց ընդդիմութեան։ Բրիշթինայի մէջ 600 զէնքեր յանձնուած են։ Շրջակայ տեղերէն գտնուած զէնքերը կը յանձնուին զինուորական մթերանոցներուն։ Պատերազմական նախարարը ազդու ճառով մը ժողովուրդը հրաւիրած է զինաթափումի օրէնքին հնազանդելու։

⁂ Սքիւպէն մայիս 7 թուով կը հեռագրեն թէ Օսման փաշա Քաչանիքէն Ֆէրիզովիչ մեկնած է, իր գլխաւոր բանակատեղին հաստատելու համար Ջէրնալովայի մէջ։ Օսման փաշա հրամանատար անուանուած է Ջէրնալովայէն մինչեւ Իբէք ու Տիաքովա երկարող շրջանակը։ Սամի փաշա հրամանատար կարգուած է այն շրջանակներուն, որոնք կը տարածուին Բրէշովայի երկաթուղիին երկու կողմերէն մինչեւ Ջէրնալովա։ Շէվքէթ Թորղուտ փաշա այսօր Միթրովիցա մեկնած է։

⁂ Ճիօռնալէ տ'Իթալիա Կ. Պոլսոյ թղթակիցը տեսակցութիւն մը ունեցած է Պէրաթի երեսփոխան Իսմայիլ Քէմալ պէյի հետ։ Ալպանիացի երեսփոխանը յայտարարած է թէ Ալպանիացիները զէնքերնին վար չպիտի դնեն մինչեւ որ գոհացում չստանան և կառավարութիւնը նկատի չառնէ իրենց պահանջումները։ Թուրքիոյ կողմէ ի գործ դրուած զսպողական միջոցները, յարած է Իսմայիլ Քէմալ պէյ, աղետալի սխալ մը կը ձեւացնեն. միտքերը հանդարտեցնելու միակ միջոցն է կառավարական նոր մէթոտ մը կիրարկել Ալպանիոյ մէջ։ Ղրկուած արշաւախումբը ա՛լ աւելի պիտի ծանրացնէ կացութիւնը և պիտի զայրացնէ ալպանիացի ժողովուրդը։

ՄԱԿԵԴՈՆԻՈՅ ՆԵՐԳԱՂԹԸ

Սելանիկէն մայիս 4 թուով կը հեռագրուի Օսմ. Լոյտի. «Սանտանսքի կուսակցութեան գումարած Ընդհ. Ժողովին մէջ ի վեր հանուած է որ կառավարութիւնը շարունակելով մահմետական գաղթականներու տեղաւորումը, նպատակ ունի իսլամ տարրը զօրացնելու այն երկրամասերուն մէջ, ուր կառավարութիւնը վստահ չէ տեղւոյն բնակիչներուն հաւատարմութեան վրայ։ Ժողովը կը կարծէ որ իրաւացի չէ այդ կասկածը և որ ի վերջոյ պիտի յանգի ռէաքսիոնի կամ անիշխանութեան։ Փոխանակ իրենց օրինաւոր տէրերուն վերադարձնելու յեղափոխութեան ատեն կամայական կերպով գրաւուած հողերը, ձրիաբար գաղթականներուն կուտայ զանոնք։ Հետեւաբար, հոն հաստատուած ժողովուրդը, որ չի կրնար օրինական ճամբով ձեռք բերել այդ հողերը, պիտի հարկադրուի գաղթել։ Տեղաւորելու միջոցներ ընձեռելով իսլամ գաղթականներուն և տուրքի վճարման համար դիւրութիւններ ընծայելով, կառավարութիւնը առաւելութիւններ պարգեւած կ'ըլլայ իսլամ ժողովրդեան ի վնաս քրիստոնեայ բնակչութեան։ Հաւասարութեան սկզբունքին դէմ դրժել կը նշանակէ այդ բանը։ Հետեւաբար Ընդհ. Ժողովը սա որոշումը տուած է, կառավարութեան այլամերժօրէն իսլամական քաղաքականութիւնը կը դատապարտէ, իբր աղետալի հետեւանքներ ունեցող բան մը երկրին համար։ Ժողովը կը պահանջէ որ մուհաճիրներու դրութիւնը անմիջական կերպով և միանգամ ընդ միշտ վերնայ։ Ժողովը կը բողոքէ Խորհրդարանին [illegible] դըրութեան դէմ, որով աւելի վարկ կը յառաջացուի այդ նպատակներուն կամ այդ կարգի նպատակներու համար։»

ԵԸԼՏԸԶԻ ԺՈՒՌՆԱԼՆԵՐԸ

Սէտայի Միլլէթ գրած էր թէ կարգ մը ժուռնալներու մասին յայտնութիւններ եղած էին։ Բ. Դրան տեղեկատուութեանց դիւանը կը ծանուցանէ թէ Շէրիֆ փաշայի ժուռնալները գործադիր իշխանութեան յանձնուած են և թէ քննիչ յանձնաժողովը յայտնութիւններ չէ ըրած։ Պատերազմ. Ատեանի կատարած հարցաքննութիւններու և հետապնդումներու միջոցին իմացուած են այդ յայտնութիւնները։

ՕՍՄ. ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ

Երէկ առաւօտ, օսմ. նաւատորմը Ոսկեղջիւրէն դուրս ելաւ։ Խուռն բազմութիւն մը կը դիտէր մարտանաւերուն անցքը կամուրջէն։ Նաւահանգստին մէջ գտնուած շոգենաւերը սկսան սուլել, նաւատորմին ողջոյն տալով։

ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳ ԻՇԽԱՆԸ

Պելկրատէն առջի օրուան թուով կը հեռագրեն թէ գահաժառանգ իշխան Եուսուֆ Իզզէտտին էֆ. այդ քաղաքը կը սպասուի յառաջիկայ շաբթուան վերջը։ Մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին՝ փայլուն ընդունելութիւն մը ընելու համար։ Իշխանը Քրամանօվիչ պալատան մէջ պիտի բնակի և երկու օր պիտի մնայ Պելկրատ։ Սերպիական լրագիրները այդ այցելութեան վրայ խօսելով կ'ըսեն թէ կատարուելիք ընդունելութիւնը ա՛լ աւելի պիտի ամրացնէ Թուրքիոյ և Սերպիոյ միջեւ գտնուող բարեկամական կապերը։

ԵՒՐՈՊԱ ՂՐԿՈՒԵԼԻՔ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ

Կրթական նախարարութիւնը օսմ. ուսանողներու ցանկ մը կը պատրաստէ, որոնք արտասահման պիտի ղրկուին, իրենց ուսումը կատարելագործելու համար։ Նոյն նախարարութիւնը կը պատրաստէ նաեւ Թուրքիոյ բոլոր կրթական հաստատութիւններուն վիճակագրութիւնը, ուր նշանակուած պիտի ըլլայ այդ վարժարաններուն յաճախող աշակերտներուն թիւը։

ԶԵՂԾՈՒՄ

Ելասոնայի կրթական խորհուրդին անդամներուն մէջ 600 ոսկիի զեղծում մը երեւան հանուած ըլլալով, անդամները պաշտօնանկ եղած և նոր անդամներ ընտրուած են գայմագամին նախագահութեամբ։

ՀԱՄԻՏ Ո՞ՒՐ Է

Թրիպունա թերթը կ'իմանայ թէ Համիտ գաղտնապէս Պոլիս բերուած ու Թօփգաբու պալատան մէջ արգելափակուած է։ Այս լուրը վերապահութեամբ կը հաղորդուի։

ՊԱՏԵՐԱԶՄ. ԱՏԵԱՆԸ ԵՒ ԹԵՐԹԵՐԸ

Լա Թիւրքի կ'իմանայ թէ Պատերազմական Ատեանը բացարձակ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ այն թերթերուն նկատմամբ, որոնք կառավարութեան բարեհաճակամութենէն կ'օգտուին, ճշմարտութեան հակառակ լուրեր և նկատողութիւններ հրատարակելով, սիսթէմաթիք չարակամութեամբ մը։

ԿԻՆԵՐՈՒ ԿՐԹՈՒԹԻՒՆԸ

Կիներու կրթութեան զարգացման աշխատող յանձնախումբ մը հրապարակախօսութիւններ կը սարքէ օսմ. կիներու համար։ Առաջին հրապարակախօսութիւնը տեղի ունեցած է Կէտիկ Փաշայի ամերիկեան վարժարանին մէջ, կայս. լիսէի տնօրէն Սալիհ Զէքի պէյի կողմէ։ Ներկայ էին բազմաթիւ օսմ. կիներ։

ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Կ. Պոլսոյ նահանգին Իտարէի Ժողովին որոշման համաձայն, զեկոյցներ եղան ջուրի, կազի, թրամուէյի և մայրաքաղաքիս մէջ գործող ուրիշ ընկերութեանց, որպէսզի անոնք յարգեն իրենց յանձնառութեան տետրակներուն մէջ դրուած պայմանները։

ԳԻՍԱՒՈՐԸ ՉԷ ԱՆՑԱԾ ԴԵՌ

Հալլէյի գիսաւորը իր վրայ խօսեցնել կուտայ տակաւին։ Նիւ-Եորքէն հասած հեռագրի մը նայելով, որ մայիս 7 թուականը կը կրէ, Հալլէյի գիսաւորը մայիս 6ին առտուն արեւելեան կողմը տեսնուած է։ Ասկէ կը հետեւցուի որ գիսաւորին պոչին մէջէն դեռ չէ անցած երկիրը։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

ԹՐԱՄՈՒԷՅԻ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ.— Երէկուան մեր «վերջին ժամուն» մէջ գրած էինք թրամուէյի բանթող պաշտօնեաներուն և նոր վարձուած պաշտօնեաներուն միջեւ պատահած ընդհարումը։ Թրամուէյի ընկերութիւնը տեսնելով որ գործադուլը կ'երկարաձգուի, երթեւեկութիւնը վերսկսելու համար, առջի իրիկուն ժամը 9½ին թրամուէյի կառք մը ճամբայ հանած էր ոստիկանի մը հսկողութեամբ։ Թրամուէյը Կալաթէ Սէրայէ դարձին, Բանկալթի զինուորական վարժարանին առջեւ, բանթող պաշտօնեաները յարձակեցան կառքին վրայ, ձիերը քակեցին և կառապանը ու տոմսակավաճառը խոշտանգեցին։ Հեծեալ ոստիկաններ դէպքին վայրը հասնելով մէկ հոգի ձերբակալեցին, իսկ միւսները խոյս տուին։ Երկրորդ յարձակում մըն ալ Շիշլիի մէջ եղաւ, բայց ոստիկանութիւնը ցրուեց ցուցարարները։ Կ'ըսուի թէ ցուցարարները վարողներն էին շնորհքով հագուած անձեր, որոնք գործաւորի երեւոյթ չունէին։ Երէկ ալ Բերայի թրամուէյի կառքերը երթեւեկեցին նոր պաշտօնեաներով, ոստիկանի մը հսկողութեան ներքեւ։ Բերայի և Օրթագիւղի թրամուէյները չեն երթեւեկեր տակաւին։

ՅԱՐՁԱԿՈՒՄ.— Անցած գիշեր անծանօթներ Այա-Սօֆիա բնակող Հագգը էֆ.ի տան դուռը զարկին։ Դուռը բացուելուն պէս տանտէրը ու մայրը վիրաւորեցին դանակի հարուածներով և ռէվոլվէրի կոթով։ Հագգը էֆ.ի վէրքը մահացու է։ Ոճրագործներէն մէկը ձերբակալուելով յայտարարեց թէ վրէժխնդրութեան համար վիրաւորած էր։

ԳՐՊԱՆԱՀԱՏ.— Առջի օր գրպանահատ մը չորթեց Մուստաֆայի շոգենաւէն ելլող ուղեւորի մը դրամապանակը, որ 20 ոսկի կը պարունակէր։

ԱՐԿԱԾՆԵՐ՝ ՄՇՈՒՇԻ ՀԵՏԵՒԱՆՔՈՎ.— Անցեալ գիշերուան թանձր մշուշին հետեւանքով Սեւ ծովու և Մարմարայի մէջ շատ մը արկածներ պատահած են։ Հինգշաբթի օր Մէսաժըրիի Նիկեր շոգենաւը Միւրէֆթէի բացերը ընդհարում ունեցած է աւստրիական շոգենաւի մը հետ։ Նիկեր վնասուած ըլլալով, Կէլիպօլու ապաստանած է։ Հելլէնական Եօրկիոս Օմիրոս շոգենաւն ալ Գարապուրունի կողմը, Սեւ ծովու մէջ, խորտակուած է։ Հելլէնական ուրիշ շոգենաւ մըն ալ Հօրայի փարոսին առջեւ խրած է։ Պուլկարական Վառնա շոգենաւը խրած է Միւրէֆթէի բացերը։

ԱՌԵՒԱՆԳՈՒՄ.— Մէհմէտ Հիլմէթ անուն թաղապետական նախկին պաշտօնեայ մը առեւանգած է Բերա բնակող տասնըհօթը տարեկան նորատի յոյն աղջիկ մը, Սօֆի անուն, որ իր ծնողքին քով կը բնակէր։ Ծնողքը ոստիկանութեան դիմելով բողոքած է։

ՀԱՒԿԻԹԻ ԽՈՇՈՐՈՒԹԵԱՄԲ ԿԱՐԿՈՒՏ.— Անցեալ հինգշաբթի օր, հաւկիթի չափ խոշոր կարկուտ տեղացած է Սելանիկի մէջ։

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ՊԻՒՏՃԷՆ

ԹՂԹԱՏ. ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԿԱԶՄԵԼՈՒ ԱՌԱՋԱՐԿ

Օսմ. Երեսփ. Ժողովը երէկ իր 94րդ նիստը գումարեց նախագահութեամբ Ահմէտ Րիզա պէյի։ Ժամը 3.35ին բացուեցաւ նիստը և նախորդ նիստի ատենագրութենէն յետոյ կարդացուեցան Շքոտրայէն և Բրիզրէնէն եկած հեռագիրներ Կրետէի առթիւ բողոքող։ Ասոնցմէ զատ կային նաեւ բաւական չափ ուրիշ հեռագիրներ։ Ղրկուեցան կառավարութեան։

Երզրումի երեսփոխան Գարեգին էֆ. Փաստրմաճեան 15 օրուան համար արձակուրդ կը խնդրէ, տրուեցաւ։

Ժողովը անցաւ Թղթատարական և հեռագրական վերատեսչութեան Պիւտճէին վիճաբանութեան, որ կիսատ մնացած էր։

Րիզա փաշա մէն մի գլուխի առթիւ երկարօրէն վիճաբանեցաւ յատկացուած վարկերուն մասին, ուրիշ ո՛չ ոք դիտողութիւն կ'ընէր։

Նախ ըսաւ թէ Եգիպտոսէն կանչուած Սավա փաշան, որ այնքան կանոնաւորած էր Եգիպտոսի թղթատարը, ո՛վ գիտէ ինչ հաշիւներով պաշտօնի վրայ չպահուեցաւ, առարկութիւնը սա էր որ օտարականներ չէին ուզեր. բայց այն ատեն ինչու ա՛նոր իբրեւ յաջորդ Պելճիքացի մը բերուեցաւ։

Բիւրա երեսփոխան Թահա էֆ. ասոր դէմ խօսեցաւ Պելճիքացի Ընդհ. Տնօրէնին որ ըսաւ, իր պաշտօնին մէջ չկրնար օգտակար ըլլալ, քանի որ ամէն բանէ առաջ լեզու չգիտեր։ Թահա էֆ. առաջարկեց որ այդ վերատեսչութիւնը նախարարութեան վերածուի, որպէս զի պատասխանատու ըլլայ, այդ նախարարը կրնայ հայ, յոյն, արաբ...

Ձայներ.— Եւ կամ քիւրտ ըլլալ։

Կարգ մը երեսփոխաններ ալ առաջարկեցին որ պաշտօնեաներուն ամսականները զեղչուին։ Յանձնաժողովը ըսաւ որ ընդհակառակը լաւ վարձատրենք և անոնցմէ գործ պահանջենք։

Պասրի պէյ գանգատեցաւ թղթատարութեան անկանոնութիւններէն. ո՛չ ոք, ըսաւ, վստահութիւն ունի մեր պօսթին վրայ. հետեւաբար անհրաժեշտ է որ առանձին նախարարութեան մը վերածուի. երբեք պաշտօնի կոչելու չէ, ըսաւ, այն անձերը, որոնք պատասխանատուութիւն չեն առներ վրանին։

Հօճա Շիւքրի էֆ. եւս համամիտ գըտնուեցաւ Պասրի պէյի։

Այս առթիւ Րիզա փաշայի կողմէ տրուած թագրիրները կարդացուեցան և մերժուեցան։ Հռչակաւոր քիւրտ երեսփոխան Սիւլէյման Սուար, որ անցեալ օր խնդիր հանեց Երեսփ. Ժողովին մէջ, Թագրիրով մը կ'առաջարկէր ջնջել իրաւագէտ խորհրդականի պաշտօնը։ Թղթատարական վերատեսչութեան կողմէ ներկայ գտնուող պաշտօնեան զարմանքով յայտարարեց թէ՝ իրենց Պիւտճէին մէջ այդ տեսակ պաշտօն գոյութիւն չունի երբեք։ Կալիպ էֆ. հեգնելով քիւրտ երեսփոխանը, բսաւ թէ՝ Սիւլէյման Սուար Մաքսային Վերատեսչութեան Պիւտճէն շփոթեր է Թղթատարական վերատեսչութեան Պիւտճէին հետ։ (Ընդհանուր ծիծաղներ)։

Պասրի պէյ Թագրիրով մը կ'առաջարկէր վերատեսչութիւնը ուրոյն Նախարարութեան վերածել։ Իսկ Նէսիմ Մազլիահ էֆ. կ'առաջարկէր նախ որոշել և յետոյ գործադրութեան դրկել։ Վերջինը մերժուեցաւ և առաջինը ղրկուեցաւ կառավարութեան, նկատի առնուելու համար։

Հետեւաբար քուէի դրուեցաւ Առաջին Մասին Ա. գլուխը և ընդունուեցաւ այդ առթիւ խնդրուած վարկը՝ 1,818,088 ղրուշը նոյնութեամբ։ Յաջորդաբար ընդունուեցան Բ. գլուխը (770,4000 ղրուշ բօսթի ամսականներ), Գ. գլուխը՝ (956,400 ղրուշ հեռագրական ամսականներ), Դ. գլուխը՝ (195,000 ղրուշ ֆապրիքաներու ամսականներ), Ե. գլուխը՝ (144,000 ղրուշ քննիչներ)։ Սակայն բաւական երկար վիճաբանութեան դուռ բացաւ Զ. գլուխը, ուր 60,000 ղշ. որոշուած էր բօսթի և հեռագրի նոր վարժ.ին համար։ Րիզա փաշա առարկեց թէ՝ այդ վարժարանին մէջ երկու ուսանող կայ և 25 ուսուցիչ. հետեւաբար աւելի լաւ է որ բսաւ այդ դրամով Եւրոպա ուսանողներ ղրկենք, փակելով վարժարանը։ Հօճա Վասֆի, Հաֆզ Իպրահիմ և Րիզա Նուր պէյ համամիտ գտնուեցան։ Իսկ վարժարանին շարունակուելուն ի նպաստ խօսեցան՝ Հ. Պօյաճեան, Միւֆիտ և Հասան Ֆէհմի էֆէնտիները, քանի որ Վերատեսչութեան Ներկայացուցիչը բսաւ որ 10 ուսուցիչ և 12 ուսանողներ կան և վարժարան մը իր շարունակութեան մէջ է որ կրնայ օգտակար ըլլալ։ Ժողովը այս գլուխն ալ նոյնութեամբ ընդունեց, ինչպէս նաեւ Եւրոպա ղրկուած ուսանողներու համար յատկացուած 273,960 ղրուշի վարկը։ Ժողովը յաջորդաբար քուէարկեց Պիւտճէին մնացեալ գլուխները։ Կառավարութիւնը առաջարկեց որ Ժրդ գլխին (Նահանգներու ընդհանուր ծախք) մէջ աւելցուի 2,150,000 ղրուշ Ափրիկեան Տրիպոլիսի և 100,000 ղշ. Եէմէնի նահանգին մէջ հեռագրական գիծեր հաստատելու համար. Ժողովը ընդունեց։

⁂

ԾԵՐԱԿՈՅՏԸ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԾԵՐԱԿՈՅՏԻՆ ԸՐԱԾ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ծերակոյտը երէկ ժամը 5ին նիստ գումարեց նախագահութեամբ Սայիտ փաշայի և սկսաւ շարունակել Սահմանադրութեան 73րդ յօդուածին վիճաբանութիւնը։ Այս յօդուածին մէջ Երեսփոխան Ժողովը կարգ մը փոփոխութիւններ կատարած էր։ Այսպէս 75,000 ղրշ.ի զեղչած էր Ծերակուտականներու ամսականը և անոնց պաշտօնավարութեան շրջանը ինը տարուան վերածած էր։

Պշարա էֆ. առաջարկեց որ Ծերակուտականները Սուլթանին կողմէ անուանուին. բայց ութը տարի պաշտօնավարեն և 100 ոսկի ամսական ստանան. փոխանակ 75 ոսկիի։

Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան ըսաւ որ ասկէ քանի մը տասնեակ տարիներ առաջ այսօրուան Ծերակոյտին պաշտօնը կատարող ժողով մը կար որ ամսական 200 ոսկի կ'առնէր. այսօր, ներկայ պայմաններուն մէջ ծերակուտականները պէտք է 400 ոսկի առնեն, քանի որ անոնք եւրոպական ծերակուտականներու պէս չեն, մենք քանի յառաջանանք մեր հետեւորդները կ'ունենանք և մեզի հետ կ'ապրեցնենք կարգ մը Ֆաքիր Ֆուգարաներ ալ։ Պէտք է ամսական ըլլայ և ան ալ 100 ոսկի և ոչ թէ թախսիսաթ և 75 ոսկի, որովհետեւ երբ թախսիսաթի ձեւով 75 ոսկի առնեն ծերակուտականները, դարձեալ կառավարութիւնն է որ կը վնասէ, քանի որ մեր մէջ պիտի գտնուին շատ մը նախկին բարձր պաշտօնատարներ որոնք օրինակի համար թէ՛ անպաշտօն վիճակի ամսական պիտի ստանան և թէ՛ ծերակուտականի թախսիսաթ և ամսականը փոխանակ 100ի 150 ոսկիէն աւելի պիտի գայ։

Նախագահը քուէի դրաւ և բացի նախորդ եպարքոս Ֆերիտ փաշայէ, որ Երեսփ. Ժողովին կողմէ կատարուած փոփոխութեան համամիտ էր, միւսները մերժեցին Երեսփ. Ժողովին կատարած փոփոխութիւնը 73րդ յօդուածին մէջ։

Ծերակոյտին Սահմանադրութեան վերաքննիչ Յանձնաժողովը 74րդ յօդուածին մէջ փոխած էր նախագահի ընտրութեան ձեւը։ Այսինքն փոխանակ Սուլթանին կողմէ անուանուելու, Ծերակոյտը ինք պիտի ընտրէր։ Ժողովը մեծամասնութեամբ դէմ խօսեցաւ այս փոփոխութեան։

ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԷՏՈՒԸՐՏ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ

Էտուըրտ Թագաւորին յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ ուրբաթ օր։ Թափօրը Ուէսդմինսդըր Հօլէն ճամբայ ելաւ առաւօտեան ժամը 9.50ին։ Դագաղը դրուած էր թնդանօթի կառքի մը վրայ, որուն ետեւը կանգնած էր Պաթէնպէրկի Լուի իշխանը, ձիու վրայ։

Ապա կուգային ձիաւոր.— Ճորճ Ե. Թագաւոր, իր աջ կողմը ունենալով Վիլհէլմ կայսրը, իսկ ձախ կողմը՝ Քօննօթի դուքսը.— Նորվէկիոյ, Յունաստանի, Սպանիոյ թագաւորները, մէկ գիծի վրայ. Պուլկարիոյ, Դանիոյ և Փորթուկալի թագաւորները, մէկ գիծի վրայ.—Եուսուֆ Իզզէտտին էֆ., Պելժիոյ թագաւորը, Աւստրիոյ գահաժառանգ Ֆրանց Ֆերտինանտ.—Ճարոնցի իշխան Ֆուշիմի, Մեծ դուքս Միխայիլ Ալէքսանդրովիչ, Աօսթօի դուքսը, Պավերիոյ Ռուբբէխտ իշխանը, Յունաստանի գահաժառանգը և Ռումանիոյ գահաժառանգ իշխանը.—Հոլանտայի թագուհիին իշխան ամուսինը՝ Հայնրիխ, Վիւրթէմպէրկի Ալպրէխտ դուքսը, Սերպիոյ գահաժառանգ իշխանը.— Պրուսիոյ Հայնրիհ իշխանը, Հէսսէի մեծ դուքսը, Մէքլէմպուրկ-Շվըրէյնցի մեծ դուքսը.— Խտիվին եղբայր իշխան Մէհմէտ Ալի, չինացի իշխան Զայ Դաօ, Շուէտի Կարօլոս իշխանը.— Սաքս Քօպուրկ Կօթայի Ֆիլիփ իշխանը, Մօնթէնէկրոյի գահաժառանգ իշխանը և Յունաստանի Խրիստոֆորոս իշխանը.— Ապա երեք առ երեք և ձիաւոր կը հետեւէին գերման, անգլիացի, հոլլէն, ռուս միւս իշխանները, ինչպէս նաև Օռլէանի տան և Սիամի իշխանները։ Ձիաւորներու այս թափօրին ետեւէն կուգար կառքերու թափօրը։ Առաջին կառքը նստած էին Մայր Թագուհի Ալեքսանտրա, Ռուսիոյ Մայր Զարուհին, իշխանուհի Վիքթօրիա Ալեքսանտրա, դուստրը Ճորճ Թագաւորին և հանգուցեալ Վեհապետին աղջիկը՝ իշխանուհի Վիքթօրիա։—Երկրորդ կառքը նստած էին Մէրի Թագուհին, Նորվէկիոյ Թագուհին Մօտ և Մէրի իշխանուհին ու Քօրնուօլի դուքսը։ Թափօրը Բաքինկհըմի կայարանը հասաւ ժամը 11ին և դագաղը կառախումբ դրուելով, դէպի Ուինտսոր ճամբայ ելաւ կառախումբը ժամը 11.58ին, և թափօրը ուղղուեցաւ դէպի Սէնդ Ճորճի մատուռը։ Վեհապետներն ու իշխանները հետիոտն կը հետեւէին թափօրին։ Այնտեղ թափօրին միացան նաեւ Պ. Ռուզվէլդ, Պ. Բիշօն և Րիֆաթ փաշա։ Մատուռին դռնէն դագաղը դիմաւորեցին Քէնդըրպըրիի և Եօրքի արքեպիսկոպոսները, և Օքսֆորտի ու Ուինտսորի եպիսկոպոսները, շրջապատուած եկեղեցականներէ և դագաղը տարուեցաւ խորանին առջեւ։ Յուղարկաւորութեան արարողութիւններէն ետք՝ Ծնրադրի պատուանշանին Ա. մունետիկը սովորական բանաձեւը արտասանեց Էտուըրտ Թագաւորին մահուան առթիւ։

Հինգշաբթի իրիկուն հացկերոյթ տրուեցաւ Պըքինկէմի պալատան մէջ, ի պատիւ Էտուըրտ Թագաւորին յուղարկաւորութեան համար եկած վեհապետներուն, իշխաններուն և մասնաւոր պատուիրակութեանց։ Ճորճ Թագաւորին ձախ կողմը նստած էին Եուսուֆ Իզզէտտին էֆ. և Սերպիոյ գահաժառանգը, իսկ Պուլկարիոյ Թագաւորն ու Ռումանիոյ գահաժառանգը նստած էին Քօննօթի դուքսին աջ կողմը։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Պատրիարքարանին ներսն ու դուրսը թափառկոտող երեք Սասունցիներուն սրտաշարժ պատմութիւնը կարդացէք այսօրուան Արեւելքին Ա. երեսին մէջ, գրուած Սմբատ Դաւթեանի կողմէ պատկերալից ու զօրաւոր տողերով։ Այս պատմութիւնը ինծի կը յիշեցնէ ուրիշ մը, զոր կը գտնամ տասներկու տարուան ակամայ տարագրութեանս տրտմալի էջերուն մէջ։

96ի գաղթման առաջին սեւ օրերն՛էին։ Պուլկարիոյ հողը կը թնդար փախստական Հայերու խուռնամբոխ քայլերուն տակ։ Երգ, արցունք, հառաչանք, ժպիտ, յուսահատութիւն, պար, գինովութիւն, թշուառութիւն, անօթութիւն իրար խառնուած, տարօրինակ և աղեխարշ կացութիւն մը ստեղծած էին։ Քառ՛ս։ Վառնաի մէջ մանաւանդ՝ գրեթէ զարհուրած էին Պուլկարները այդ խաղաղ բայց աղմկալից գրոհէն։ Անոր փողոցներուն մէջ թշուառութիւնը փռուեցաւ անվերապահ։ Գթութի՛ւն կ'աղաղակուէր ամէն կողմէ։ Եւ ահա հասաւ գթութիւնը հրեշտակի մը թեւերուն վրայ։ Այդ հրեշտակը Օր. Ֆրէյվըրն էր, դէմքով, մարմնով, հոգւով ալ հրեշտակ մը։ Հայերը, ամէն կողմէ, խենդի պէս անոր վրայ թափեցան, հա՜ց աղաղակելով։ Ժպտուն, պաղարիւն և խանդաղատալից, այդ գերազանց աղջիկը հաց տուաւ ամէնուն ալ, չորցուց ամէնուն ալ արցունքները։ Ամիսներով, ան հայ թշուառութեան և կսկիծին մէջ թափառեցաւ անխոնջ, անձանձիր։ Իբրեւ վարձատրութիւն բա՛ն մը չառաւ, թէեւ հայ երախտագէտ գաղթականներ քանի մը անգամ իբրեւ վարձատրութիւն ուզեցին ծեծել զինք։ Այս պատահարին ի լուր՝ Ֆրէյվըրի ժպիտը այնքան քաղցր էր որ կարծես բսել կ'ուզէր. «Հոգ չէ, ծեծեցէ՛ք զիս, խե՜ղճ Հայեր, եթէ ատով ձեր անհուն թշուառութիւնը կրնայ ամոքուիլ։» Օր մը մեկնեցաւ. ա՛լ ոչ ոք տեսաւ զինքը. և մինչեւ իսկ մնաց, ա՛ն որ մենէ հազարաւոր օրհնաբանութիւններու կեանք տուած էր։ Իր մանր ու անուշ ձեռքին տակէն անցնող հազարաւոր Հայեր օր մը չիշեցին այդ չնաշխարհիկ աղջիկը. ու իր մահուընէն ետքը օր մը չլսեցի որ տեղի մը Հայերը իբրեւ նշան յարգանքի՝ պատարագ մը ընել տուած ըլլան անոր անապական հոգիին համար։ Ինչ տխուր մոռացկոտներ ենք։

Արդ, այդ օրերուն, օր մը ծեր բայց հուժկու գաւառացի մը ներկայացաւ նպաստի գրասենեակը։ Ա՛լ հիմա չեմ յիշեր թէ ո՛ւր տեղացի էր, բայց Մուշ կամ Սասուն կը հոտէր. անշուշտ նպաստ կը խնդրէր, հաց կամ դրամ։ Մարդը հառաչեց։

— Ո՛չ, աղա, ես փարա չեմ ուզեր, ես կ'ուզեմ աշխատիլ, բսաւ։

Բայց գործ հայթայթելը դժուար ըլլալով, նպաստ մը տալ ու ճամբել ուզուեցաւ։ Գաւառացին յամառօրէն մերժեց։ Իր հաստ ու ջղուտ բազուկները ցուցնելով.

— Աղա, բսաւ, ամօթ է մեզի պէս մարդոց համար նպաստ առնելը։

Սքանչացմամբ այդ հպարտ Հայուն կը նայէի։ Թշուառութիւնը կը բաբբառէր իր վրայ։ Բայց սիրտը հարուստ էր։ Խնդիրը Օր. Ֆրէյվըրին հաղորդուեցաւ։ Ինքն ալ զարմացմամբ նայեցաւ այդ ծեր Հայուն, որ նպաստ կը մերժէր. այդ միջոցներուն՝ հազուագիւտ առաքինութիւն։ Արցունքի մը պլպլալը տեսայ Ֆրէյվըրի քաղցր աչուըներուն մէջ։ Իսկոյն կառք նստաւ, դիմեց չեմ գիտեր որի, և հետեւեալ առտուն մերինը աշխատանքի անցած էր։ Նպաստի ձեւով տրուած հազարաւոր ոսկիներ՝ հալեցա՜ն գացին նպաստընկալներու վրայ, բայց նպաստամերժ գաւառացիին հղած արդար ու հալալ աշխատանքի մատուցումը, ո՛վ գիտէ, թերեւս տարիներով իր արդիւնքը ունեցաւ։

Այդ թուականէն յետոյ, տակաւին մէկ-մէկուկէս տարի առաջ, նորէ՛ն հազարաւոր ոսկիներ ունայնօրէն վատնուեցան հոս նպաստի ձեւին տակ, առանց խեր մը ունենալու նպաստընկալներուն։

Ու հիմակ որ քանի մը Սասունցի կրտսերներ եկած են աշխատանքի, արդիւնաւորիչ աշխատանքի համար դրամ ուզելու, հայրենի հողը մշակելու, ծաղկեցնելու, արդիւնաւորելու համար, մա՛րդ մոլիկ չըներ զիրենք։ Հիւանդին, խեղանդամին, ծոյլին, ծերին, անկարին հանելու շատ փութկոտ ենք, կուտանք ափով. բայց երբ կտրիճին, քաջառողջին աշխատանք հայթայթելու վրայ է խնդիրը, ժլատ ու բծախնդիր ենք։ Թո՛ղ երթայ աշխատի, էֆէնտիմ, ուժը կուժը տեղն է, կ'ըսենք, առանց մտածելու որ այդ ուժը և կուժը բան մը տեղ չեն ծառայեր առանց գործիքի, առանց աշխատանքի միջոցի։

Դաւթեանի նկարագրած Տալուորիկցիները նպաստ չեն ուզեր ուտելու լմնցնելու համար. հող ու գործիք պիտի առնեն որպէսզի երթան չնչնեն հայուն չիջած օճախը Սասունի սարերուն վրայ, կեա՛նք չունչ տան հայրենի նուազած միջավայրին։ Ասո՛նք արժանի են ամէնէն աւելի նպաստի։ Սիրոյաւ Հայերուն ուշադրութեանը կը յանձնեմ այդ երեք պատուական Տալուորիկցիները։

ՍՐՈՒԽԱՆ

ՊՈՏՈՒՐՈՒՄԻ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐԸ

Պոտուրումի բանտարկեալները հեռագիրով խնդրած էին իրենց ազատ արձակումը։ Երէկ գործակատար Դամէր էֆ. Շիրինեան Թագրիր մը ներկայացուց Ներքին գործերու նախարարին, որպէսզի վերոյիշեալ բանտարկեալները ազատ արձակուին։

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ

Վաղը Փոխանորդ Հայրը գործակատարին ընկերակցութեամբ պիտի երթայ Ռումանական դեսպանատունը Կարօլ Թագաւորին գահակալութեան տարեդարձը շնորհաւորելու համար։

ՄԻՒՐԱՊԱՀԱՃԻՆԵՐԸ

Նէկրէկ գիւղէն գիրով մը կը յայտնեն թէ «միւրապահճի»ները (վաշխառու) գանձումի համար գացած են նոյն գիւղը և կը նեղեն գիւղացիները ու չեն ուզեր գիւղէն ելնել կը խնդրեն որ կարգադրութիւն մը ըլլայ ասոնց համար։

ՏՆՏԵՍ. ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Տնտես. Խորհուրդը իր վերջին նիստին մէջ զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով.

1. Ուսուցչաց Օգնութեան Սնտուկի 1909 տարուան հաշիւը կեդրոնի համարակալութեան կողմէ քննուած ըլլալով՝ Խորհուրդը ուշադրութեան առաւ զայն և ստուգելով անոնց ճշտութիւնը վաւերացուց։ Այս առթիւ Խորհուրդը որոշեց յանձնարարել նոյն Հոգաբարձութեան փութ տանելու ազգ. ուսուցիչներու ժամանակին եղած փոխառութիւններու գանձումին։

2. Կիլիկիոյ Որբախնամ Յանձնաժողովին 1909 տարուան հաշւոյթները քննելով վաւերացուց։

3. Նախորդ Տնտես. Խորհրդականներու կողմէ փաստաբան Կարապետ էֆ. Սօլախեանի յանձնուած էր գաւառական հաստատութիւններու Պոլսական կալուածներու վերաբերեալ խնդիրներու ուսումնասիրութիւնը։ Յիշեալը յանձնուած խընդիրներու ցուցակը ներկայացնելով հարիւր ոսկիի պահանջք մըն ալ կը ներկայացնէր։ Խորհուրդը քննելով խնդիրը և յիշեալին բացատրութիւնները լսելով՝ որոշեց իր կարծիքը հաղորդել Քաղ. Ժողովին այս մասին անկէ հրահանգ խնդրելու համար, յանձնարարելով միանգամայն Սօլախեան էֆ.ի, որպէսզի իր անունով արձանագրուած մէկ քանի կալուածներու պայմանագրերը Պատրիարքարան յանձնէ։

4. Եօանէզգաւի քրոջ աղջիկը Տիկին Էնֆիճեան կրկին գիրով յայտնելով թէ՝ Եօանէզգաւի կտակին $^0/_0$ 25ը ըստ վարչական պայմանագրի յատկացուած է հանգուցեալին ժառանգորդներուն և ինք այժմ նիւթական անտանելի վիճակի մը մէջ կը գտնուի, խնդրած էր որ վճարուի իր բաժինը։ Քաղ. Ժողովը յարմար դատած ըլլալով որ այս հաշուոյն հարիւր օսմ. ոսկի տրուի, Խորհուրդը յանձնարարեց վճարել վերոյիշեալ գումարը։

ՈՒՍՈՒՄՆ. ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Ուսում. Խորհուրդը անցեալ օր նիստ գումարեց և զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով.

1. Հարկ դատուած ըլլալով յառաջիկայ տարեկան քննութիւններու մէջ շրջանաւարտ ըլլալիքներուն անունները տեղեկանալ, որոշեց գրել Թաղ. Խորհուրդներու, որպէսզի մինչեւ Մայիս 20 ղրկեն անոնց թիւը և անունները ինչպէս նաեւ մանչ կամ աղջիկ ըլլալը։ Նոյնպէս որոշեց Թաղ. Խորհուրդներու հաղորդել որ, այն նախակրթարաններու մէջ, ուր լրացուցիչ դասընթացք չկայ, հաստատեն զայն յառաջիկայ տարեշրջանէն սկսեալ։

2. Կազմ. կանոնագիրի քննութիւնը աւարտած ըլլալով՝ մասնաւոր յանձնաժողով մը կազմեց կրթական ծրագիրի քննութեան համար և որուն անդամ կարգեց հետեւեալները. Հայերէնի համար Թովմաս Աճէմեան և Յովհ. Գազանճեան էֆէնտիները. Պատմութեան՝ Յովհ. Յակոբեան և Մարկոս Նաթանեան էֆէնտիները. Աշխարհագրութեան՝ Դաւիթ Խաչկանց և Հրանդ Խանճեան էֆէնտիները. Ուսողութեան՝ Պետրոս Ատրունի և Գարեգին Գավաֆեան էֆէնտիները. Բնական գիտութեան՝ Թորգոմ Գալըճեան և Արամ Նիկողոսեան էֆէնտիները. Օսմաներէնի՝ Սամփան էֆ. Կուրթիկեանը. Ֆրանսերէնի՝ Յովհաննէս Հինդլեան և Միհրան Յովհաննէսեան էֆէնտիները. Մանկապարտէզի՝ Լեւոն Գարաքէօզեան և Տիկին Ագապի Սարաֆեան. Գծագրութեան՝ Մ. Մամուրի. Գեղագրութեան՝ Միհրան էֆ. Տէօքմէճեան. Ձեռագործի և Առտնին Տնտեսութեան՝ Օր. Վեհանոյշ Ստեփանեան. Ձեւագիտութեան՝ Տիկին Ալպօյաճեան և Օր. Սիրանոյշ Տ. Աբրահամեան։

3. Նարլը-Գաբուի Թաղ. Խորհրդի կողմէ ուսուցչուհիի մը մասին տուած վկայականի մը խնդրին վրայ որոշուեցաւ հրաւիրել Մերհատեան Յարութիւն էֆ.ն բացատրութիւն ստանալու համար։

4. Պարտիզակի Թաղ. Խորհուրդը դպրոցական խնդրի մը առթիւ Նիկոմիդիոյ Քաղ. Ժողովին և Ուսում. Խորհուրդին ընթացքը պարզելով քննութիւն կը պահանջէր և արդարութիւն կը խնդրէր։ Որոշուեցաւ Նիկոմիդիոյ Ուսում. Խորհրդէն բացատրութիւն պահանջել՝ յանձնարարելով միանգամայն որ մինչեւ քննութեան աւարտումը ո՛եւէ կարգադրութիւն չըլլայ խնդրի առարկայ ուսուցչին և թէ կացութեան մասին։

5. Բերայի Հայ Տիկնանց Միութեան կանոնագիրը բարեփոխուած և ներկայացուած ըլլալով՝ Խորհուրդը 14րդ յօդուածը բարեփոխելով ընդունեց կանոնագիրը և որոշեց վարչութենէն վաւերացումը խնդրել։

6. Կազմ. կանոնագրին 21-25րդ յօդուածները քննուեցան և 26րդ յօդուածը ջնջուեցաւ։

Պ. Ա. ԹՈՐԳՈՄ

Լիպէրալի նախկին խմբագիր Պ. Ա. Թորգոմ, որ վերջերս ձերբակալուած էր Իզմիրի մէջ՝ նախորդ եպարքոս Հիլմի փաշայի դէմ գրած յօդուածին համար՝ Պոլիսէն Պատժական դատարանին կողմէ ղրկուած հրամանի մը վրայ, ազատ արձակուած է և երէկ մեկնած է Պոլիս գալու համար։ Պ. Թորգոմ դատ պիտի բանայ իր քմայական կերպով ձերբակալուելուն համար։ Պ. Թորգոմ անհանգիստ է, և Պոլիս հասնելուն, Թագսիմի Ֆրանս. հիւանդանոցը պիտի դարմանուի։

ՃՈՒՂՈՒՊՐՈՒՍՏԱԿԱՆՔ

Ապրիլ 26ին կովկասեան զինուորական-նահանգական դատարանին մէջ դռնփակ սկսաւ Սիմէօն Տէր-Պետրոսեանի և աւստրիահպատակ Դմիտրի Միրսկիի գործի քննութիւնը, որոնք կ'ամբաստանուէին քաղաքական յանցանքներու մէջ։ Առաջինը՝ 1907 յուն. 13ին Երեւանեան հրապարակի վրայ պետական դրամատան 250,000 րուբլիի յափշտակութեան գործը կազմակերպած, իսկ երկրորդը՝ այդ դրամը ծածկած էր։ Տէր-Պետրոսեանը Պերլինի մէջ կ'ապրէր Դմիտրի Միրսկիի անցաթուղթով։ Դատարան հրաւիրուած են 4 էքսպերտ բժիշկներ՝ Տէր-Պետրոսեանի մտաւոր ընդունակութիւնները որոշելու համար։

⁂ Կովկասի Փոխարքայ կոմս Վօրոնցով-Դաշկով, վաւերացնելով Ալէքսանդրօպոլի փոխադարձ վարկի կողոպտման գործին առթիւ դատապարտուածներու դատավճիռը, որոշեց հետեւեալներուն մահուան պատիժը փոխել։ Դրամատան գլխաւոր հաշուապահ Արշալոյս Ալէքսանդրեանի, Ներսէս Յարութիւնեանի և Պօղոս Սաֆարեանի—ցմահ տաժանակիր աշխատանքի, Վաղարշակ Եղոյեանի և Երեմ Մարտիրոսեանի—տասնամեայ տաժանակիր աշխատանքի և Յակոբ Մկրտիչեանի—6 տարի Սուրէն Խանանուչեանի, Յովհ. Սիմոնեանի և Սմբատ Պատրիկեանի 15-ամեայ տաժ. աշխատանքները փոխարքան փոխեց 6 և 4 տարիի։

ԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

Ուրախութեամբ կ'իմանանք թէ հանրածանօթ փորագրիչ Գէորգ էֆ. Իւթիւճեան, որ երկար տարիներ Եւրոպայի զանազան արուեստանոցներու մէջ կատարելագործած է իր արուեստը, և որ քիչ ատենի մէջ ձեռափորագրութեան ամէն նուրբ ճիւղերու մէջ համբաւ չահած է, այս անգամ իր Ղալաթիոյ արուեստանոցին մէջ քաուչուէ կնիքներու գործարան մըն ալ հաստատած է։ Այդ արուեստանոցին մէջ կայ նաեւ տպարան մը բազմատիպ մեքենայով մը օժտուած, ուր պիտի տպագրուին քիմիական մեթոտներով փորագրուած կաղապարներ և ամէն տեսակ տպագրական և դասաւոր գործեր։ Յաջողութիւն կը մաղթենք մեր բարեկամ արուեստագէտին։

ԳՆԱՀԱՏԵԼԻ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ

Հաճոյքով կ'իմանանք որ մեր համակրելի աշխատակիցներէն Փայլակ (Ժագ Սայապալեան) Շեհպալ պատկերազարդ գեղարուեստական հանդէսին տնօրէն-վարիչ անուանուած է։ Շեհպալ ամենագեղեցիկ ու ճաշակաւոր հրատարակութիւնն է, որ գոյութիւն ունեցած ըլլայ Թուրքիոյ մէջ, և նոյն իսկ առանց չափազանցութեան կարելի է բսել որ ան կը գերազանցէ շատ մը եւրոպական պատկերազարդ հանդէսներ։ Կը հաւատանք թէ նոր զարկ մը պիտի ստանայ Շեհպալ՝ տնօրէնութեան տակ Փայլակի՝ որուն կը ներկայացնենք մեր անկեղծ շնորհաւորութիւնները։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Արեւելքի 7287 թիւին մէջ անստորագիր թղթակցութիւն մը իբր դրամաչորթ և խաչագող կը հռչակէր Պաֆրայի մեր ընկերներէն ընկեր Յակոբ Շաքարեանը։ Թէեւ վաղածանօթ ընկ. Շաքարեանի 18 տարիներէ ի վեր ունեցած մաքուր և անձնուէր գործունէութեան, սակայն այնուհանդերձ անգամ մը եւս վերահաստատուելու համար մեր համոզման մէջ և յիշեալ թղթակցութեան չարժառիթն ալ պարզելու նպատակով ձեռնարկեցինք խիստ քննութեան մը։ Քննութիւնը եկաւ պարզելու, թէ՝

ա) Ընկ. Յակոբ Շաքարեան անպարտ զոհ մ'է սուտ և դիտաւորեալ զրպարտութեան։ Զրպարտիչը անշուշտ իր արժանաւոր պատիժը պիտի գտնէ օրինական ճանապարհով յօրինակ և ի զգուշութիւն այլոց։

բ) Ընկ. Յակոբ Շաքարեան յանուն Ս. Դ. Հնչակեան Կուսակցութեան ոչ ոքէ դրամ պահանջած և առած չէ։ Պաֆրայի մեր ընկերներէն մին իր 5 ղրուշ անդամավճարը հատուցած է և իր խմբի միւս անդամներուն անդամավճարները գանձուած չըլլալուն համար, ըստ մեր Ներքին Կանոնագրի 41րդ յօդուածի տրամադրութեան, իր ընկալագիրն առած չէ։ Ահա ընդամէնը այս 5 ղրուշին խնդիրն է, որ զրպարտիչ պարոնը գլխիվայր դարձնելով, իրեն թոյլ էր տուեր մեր յարգելի ընկերոջ պատւոյն հետ խաղալ։

գ) Պաֆրայի Ս. Դ. Հնչակեան Մասնաճիւղին Վարչութիւնը, կամենալով խնդիրը հրապարակային քննութեան ենթարկել, քաղաքին կարեւոր վայրերը պաշտօնական ազդեր փակցնելով հրաւիրած էր հասարակութիւնը, որ 3 օրուան ընթացքին մէջ թէ՛ յօդուածագիրը և թէ բոլոր անոնք որ ընկ. Շաքարեանի միջոցաւ յանուն Կուսակցութեանս ո և է վճարում ըրած ու ընկալագիր առած չեն և կամ կուս. սնտուկը մտած լինելու ապահովութիւնը չունին, հաճին այդ 3 օրուան մէջ ներկայանալ չեզոք Պ. Ա. Փ.ին և իրենց պահանջումներն յայտնեն։ Սակայն ոչ ոք եկաւ յիշեալին հեռաւոր ամբաստանութիւն մ'իսկ ընելու։

Ասիկա կը յայտարարենք պաշտօնապէս ի գիտութիւն հասարակութեան, միանգամայն խնդրելով ձենէ, որ այսուհետեւ հաճիք գործիչներու վերաբերմամբ խնդիրներն ստուգելէ յետոյ միայն հրապարակութիւններ ընել։ Իսկ մեր սիրեցեալ ընկ. Յակոբ Շաքարեանին ազատ իրաւունք կը վերապահենք օրինաւորապէս հետապնդել իր պատւին արատաւորել յանդգնող յօդուածագիրը։

Ս. Դ. ՀՆՉԱԿԵԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ՏԱՃԿԱՍՏԱՆԻ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐԻՉ ՄԱՐՄԻՆ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՀԱԼԼԷՅԻ ԳԻՍԱՒՈՐԸ

ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ ԵՐԵՒՑԱԾ

Երէկ գիշեր ժամը մէկի ատենները, Պոլսոյ մէջ, արեւմուտքի կողմէ տեսնուեցաւ Հալլէյ գիսաւորը, որուն անձկագին և անհուն անհամբերութեամբ կը սպասէին Պոլսեցիք և անքուն գիշերներ կ'անցընէին։ Գիսաւորը պարզ աչքով կը տեսնուէր և իր երկար պոչը ուղղուած էր դէպի հարաւ-արեւմուտք։ Փողոցները հետաքրքիրներու բազմութիւն մը անխռով կը դիտէր այդ գեղեցիկ գիսաւորը որ իր փայլուն պոչը ձգած, կը հեռանար մեր հորիզոնէն։ Անշուշտ գիսաւորին պոչը մեր երկրին մէջէն անցած է, և մենք չենք կրցած նշմարել զայն։ Մեր խմբագրատան յատուկ մեծ հեռադիտակով որոշապէս կրցինք տեսնել այդ հրաշալի գիսաւորը, որ կարմիր ու կանաչ բոցաճաճանչ նշոյլներ կ'արձակէր ու արագօրէն խոյս կուտար։

ԱԼՊԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ. ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐԸ

Կոսովայի կուսակալ Մազհար պէյ հետեւեալը կը հեռագրէ եպարքոսութեան.

ԳՈՍՈՎԱ, 8 Ապրիլ.— Կացութիւնը և զինուորական գործողութիւնները գոհունակութիւն պատճառող հանգամանք մը ունին։ Եղած ազդարարութեան մը համաձայն երէկ՝ Բրիշթինա, Վալշթրինա և Միթրովիցա գաւառակներէն այլ եւ այլ տեսակէ 552 հատ արգիլուած զէնքեր յանձնուած են։ Մինչեւ հիմա հաւաքուածները 2000ը անցած են և ջոկատները քաղաքներուն մէջ առանց արգելքի իրենց պարտականութիւնը կը կատարեն։ Ես ա մարդահամարի գործողութիւններուն սկըսելու և կրկին վերադառնալու համար այսօր Սքիւպ կ'երթամ։

⁂ Պատերազմ. Նախարար Մահմուտ Շեվքէթ փաշա Ֆէրիզովիչէն 7 մայիս թիւով կը հեռագրէ եպարքոսին. «Ֆէրիզովիչ եկայ. միացեալ բանակի հրամանատարութեան կողմէ զինուորական կարեւոր դիրքերը բաւականաչափ զինուորական ուժերով գրաւուելէ և ապահովութեան տակ առնուելէ յետոյ 33 վաշտով կազմուած 4 շրջուն թեւեր Քաչանիքի, Ֆէրիզովիչի, Բրիշթինայի և Միթրովիցայի միջեւ գտնուող քաղաքները խուզարկելու և երկու տարիէ ի վեր իրենց դէմ ձերբակալման հրամանագիր ելած չարագործները, ինչպէս նաեւ վերջին խնդրին մէջ մասնակցութիւն ունեցող փախստական ցեղապետները փնտռելու սկսած են։

Թէ՛ վերոյիշեալ գաւառակներու ժողովուրդը և թէ այս գաւառակի գիւղերու ժողովուրդները իրենց պատերազմական զէնքերը յանձնելու սկսած են և կը խոստանան հաւատարիմ մնալ, ու կ'անիծեն զիրենք դրդող խռովարարները։ Իպէքի միւթէսարրըֆը կը տեղեկացնէ որ Լիւրաֆ և երեւելիները այսօր պատուիրակութիւն մը ճամբայ հանած են բարի գալուստ մաղթելու համար։»

ԻԼԱՆ

Թէլէկրաֆ բօսթա վէ թէլէֆօն միւտիւրիյէթի ումումիյէսինին իքի եիւզ եիրմի ալթը սէնէսի թէրթիպինէն օլուպ թէտարիք վէ միւպաեաալարը լազըմ կէլէն պէզ ճուվալ վէ չանթալարտան իրաէէ իտիլէճէք նիւմունէլէրի վէճհիլէ իքի պին ատէտ պիրինճի պօյտա պին պէշ եիւզ ատէտ իքինճի պօյտա վէ պէշ պին ատէտ իւչիւնճի պօյտա տիքիշսիզ քէթէն պէզ չուվալ իլէ սէքիզ պին ատէտ քիւչիւք պօյ պէզ չանթա թէքլիֆաթը մազրուֆէ ուսուլիյլէ մէվգիի միւնագասայա վազ օլունուպ շէհրի հալըն եիրմի եէտինճի բէրշէնպէ կիւնիւ սաաթ եէտի պուչուգտա թէքլիֆնամէլէր քիւշատ իտիլէճէք իհալէի գաթիյէսի իճրա գըլընաճաղընտան թալիպ օլանլար եիւզտէ օն թէէմինաթը նագտիյէլէր պիլիթիհաղ նիւմունէլէրինի կէօրմէք վէ շէրայիթի միւնագասայը անլամագ իւզրէ իհալէի գաթիյէ կիւնիւնտէն մուգատտէմ միւտիւրիյէթի ումումիյէ խաթթաթ գալէմինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր.

Ֆի 8 մայըս 326

⁂

Բօսթա վէ Թէլէկրաֆ միւտիւրիյէթի ումումիյէ փաքէթաճը իշլէրի լիւզում կէօրիւլէն ալթմըշ գալէմ էշեա իլէ բօսթալար իհթիյաճաթընտան օլան թահթա քաբօլ վէ էթիքէթ գալըն վէ ինճէ սիճիմ բաքէթլիք քեաղըտ քիւչիւք վէ չըրագ մէճիւր մասրիֆի Պէյ Օղլը վէ Իսթանպօլ ճիհէթլէրինտէ իքի եիւզ եիրմի տէօրթ տէմիր տիրէքլէրին թէլվինի չէնրի րուսինին եիրմի տէօրտիւնճի բազար էրթէսի կիւնիւ սաաթ մաղրուֆէ իւզրէ միւնագասալարը իճրա գըլընաճաղընտան իշթիրագ խուլլէճէքլէրին շէրայիթի միւնագասայը անլամագ իւզրէ խարէքի մէզգիւրէնին խաթթաթ գալէմինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր.

Ֆի 8 մայըս 326

Cie RUSSIE

Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Տարաբուած երթեւեկութիւններ

Մայիս
Կիր. 25/8 Տարտանէլ, Իզմիր, Պիրէոն և Աղեքսանդրիա. ժամը 11ին։
Եշ. —— Օտեսա. ժամը 4ին։
Դշ. 27/10 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիօս, Ռոտոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բօռ-Սաիտ և Աղեքս. ժամը 4ին։
Եշ. 29/12 Օտեսա, ժամը 10ին։
Շբ. 1/14 Ինէպոլի, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։
Շբ. 1/14 Օտեսա. Իրիկուան ժամը 4ին։
Կիր. 2/15 Տարտանէլ, Իզմիր, Պիրէոն, Աղեքսանդրիա. ժամը 11ին։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱ
ՕՏԱՐ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ
BANQUE RUSSE
Pour le commerce étranger
Հիմնուած՝ 1871ին
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 30,000,000 ՌՈՒԲԼԻ
ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ՎՃԱՐՈՒԱԾ
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ՊԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ

ՏՆՕՐԵՆԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ. — Քաղաքնիքօֆի սակարան, Սէննայա հրապարակ եւ Վասիլի Օսդրօֆ։

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ.— Աքքէրման, Արխանկէլ, Աստրախան, Արմավիր, Պաքու, Պալաշովօ, Եքաթէրինոտար, Էլիզավէթփոլ, Իսմայիլ, Կէրսոն, Քիէֆ, Քօզլօֆ, Խօքանդ, Քրէմէնչուկ, Մոսկուա (Կավրիքով փողոցի մասնաճիւղով), Նիքոլայէվ, Նիժնի-Նովկորոտ, Նովօ, Նիքօլայէվսք, Նովորոսիսք, Օտեսա, Օմսք, Բէրմ, Բօքրօֆսքայա-Սլօպօտա, Բօլդավա, Ռիկա, Ռիազ, Ռոմնի, Ռիպինսք, Սարաթօֆ, Սիմբիրսք, Սէմֆէրոպոլ, Զիթօմիր, Թիւմէն, Խէրսօն, Վէլէքի, Ուսթիուկ, Վիաթքա, Վլանիցա, Վոլոկտա և Վօսնէսէնսք։

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ.— Ալեքսանդրիա (Խերսոնի մէջ), Պօպրինէց, Նէրաղօրի, Քաքօվքա, Նիքօպոլ և Սրօյա։

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՄԷՋ. —Լոնտոն, Բարիզ, Ժընէվ և Կ. Պոլիս։

Ռուսական դրամատունը կը զբաղի դրամատան և սակարանի վերաբերեալ ամէն կարգի գործառութիւններով. Նախավճարներ (avance) ապրանքի վրայ և քոմիսիոնով՝ վաճառում ապրանքի։ Խիստ նպաստաւոր պայմաններով վարձու կուտայ անհրկիզելի «Սէյֆ» դրամարկղներ։ Խնայողական Սնտուկ նպաստաւոր տոկոսով։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՈՆԻՔ
BANQUE DE SALONIQUE
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 10,000,000 Ֆր.
ՎՃԱՐ. ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին
8,000,000 Ֆր.
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1909ին
3,700,000 Ֆր.
ԿԵԴՐՈՆԸ Է ՍԷԼԱՆԻԿ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ
Դէտէաղաճ, Կ. Պոլիս (Ղալաթիա և Ստամպօլ), Մանասթըր, Սէրէզ եւ Իզմիր։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՈՆԻՔ [illegible] կը կատարէ Կ. Պոլսոյ, Եւրոպական Թուրքիոյ, Ասիոյ և Եգիպտոսի [illegible], ինչպէս [illegible] վրայ [illegible]։ Ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ։ Արժեթուղթերու վրայ փոխառութիւններ կ'ընէ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ Եւրոպական բոլոր հրապարակներուն վրայ, [illegible]։ Աւանդներ կ'ընդունի 3, 6, 9, 12 ամսուան երաշխաւորութեամբ։ Վերջապէս դրամատնական ամէն գործառութիւններ կը կատարէ լաւագոյն պայմաններով։ Պանքը [illegible] Սնտուկ մը ունի, [illegible] պայմաններով։

ԼՈՆԺԻՆ

Աշխարհիս միակ ամենաընտիր ժամացոյցը, պաշտօնապէս ընդունուած Միացեալ Նահանգներու եւ Իտալիոյ ծովային նախարարութիւններէն:

ՈՍԿԻ, ԱՐԾԱԹ, ՄԵՏԱՂ   ԱՄԷՆ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ

Ինչո՞ւ կիրթ ճաշակի և ուղիղ դատողութեան տէր ամէն գնորդ նախապատուութիւն կուտայ ԼՈՆԺԻՆ ժամացոյցին. — Որովհետեւ ճշդութիւն, տոկունութիւն, նրբարուեստ աշխատութիւն՝ և վայելչաձեւութիւն անոր գլխաւոր արժանիքը կը կազմեն և լրջօրէն երաշխաւորուած են։ Ինչո՞ւ ԼՈՆԺԻՆ ժամացոյցը ամէնէն բազմաթիւ և ամենաբարձր վարձատրութեանց արժանացած է.—Որովհետեւ հիանալի կերպով կ'իրականացնէ արուեստին բոլոր կատարելագործումներն և իր նշանաւոր արդիւնքներով միշտ կը գերազանցէ համանման արտադրութիւնները։

5 մեծագոյն մրցանակներ.—Անվերս (1885), Բարիզ (1889), Պրիւսէլ (1897), Բարիզ (1900), Միլան (1906)։
2 արտաքոյ մրցման, անդամ ժիւրիի.— Ժընէվ (1896), Թուրին (1899)։
4 Սեռիի մրցանակներ, 35է աւելի ուրիշ մրցանակներ Նեօշադէլի դիտարանէն։
16 շքադրամներ.— Բարիզ, Վիեննա, Ֆիլատէլֆիա, Անվերս Ամսթէրտամ, Չիքակօ, ևն., ևն.։

50—7

Թուրքիոյ համար ընդհանուր ներկայացուցիչ ՆԱՍԻՊ Խ. ՃԷՃՎԷՃԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ Մեծ Շուկայ, Մահֆազաճըլար, 44—46. Կ. ՊՈԼԻՍ

Կը խնդրուի գաւառի մէջ սոյն վաճառատան բազմաթիւ յաճախորդներէն, պէտք ներկայանալէն առնուազն մէկ ամիս առաջ ղրկել իրենց ապսպրանքները, յապաղմանց չենթարկուելու համար։

Յիշեալ վաճառատան մէջ կը գտնուին նաեւ ամէն տեսակ գոհարեղէններ եւ ոսկի շղթաներ:

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ
ՄԵԾ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ ՍԻՆԿԵՐԻ
Թիւ 343 առաջին յարկ, Մեծ-Փողոց Բերայի
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՍՈՍԻԷԹԷ ՄԻՒԹՈՒԷԼ ՖՐԱՆՍԷԶ
ՏԸ ԼԻՈՆ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՆԵՐ ԿԱԶՄԵԼՈՒ ՑԱՏՈՒԿ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՆԿԱԽԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ ՊԵՏԱԿԱՆ ՔՈՆԹՐՈԼԻ ՏԱԿ
Լիոն, Օթէլ տը Վիլ փողոց, թիւ 77
ԱՄԵՆԷՆ ԿԱՐԵՒՈՐԸ ԵՒ ԱՄԵՆԷՆ ՀԻՆԸ, ՈՐ 1909 ՄԱՅԻՍ 15ԻՆ ՈՒՆԷՐ
Բաժնետէր 192,169
Ստորագրուած դրամագլուխ 215,573,800 ֆր.
Վճարուած դրամագլուխ 1,581,300 »

Վճարումներ 1 ֆր.էն սկսեալ. 100—500—1000 ֆր.ի և անկէ աւելի դրամագլուխներով ապահովագիրներ, 1—12 տարուան և աւելի պայմանաժամի մէջ վճարելի։
Ընդհ. գործակալ ԹՈՒՐՔԻՈՅ, ԵԳԻՊՏՈՍԻ, ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ, ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԵՐԿՐԱՑ ՀԱՄԱՐ
ՖՐԱՆՍՈՒԱ ՏԸ ԶԱՐԱ
Ղալաթիա, Սէն-Բիէր խան, թիւ 25-26
Կ. Պոլսոյ ընդհ. գործակալութեան դրամատուն՝ ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ, Ղալաթիա.
Գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին [illegible], Նահանգներու և յիշեալ երկիրներու համար։ Նպաստաւոր պայմաններ։ 50—25

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՍԻԼԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
Ն. ՊԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ԺԱՄԱՆՈՒՄՆԵՐ
Իմէրէթի շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Ապրիլ 26ին։
Ֆրիժի շոգենաւը Սեւ ծովէն հոս կը հասնի Մայիս 3ին։
Իօնի շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Մայիս 10ին։
Իմէրէթի շոգենաւը Սեւ ծովէն հոս կը հասնի Մայիս 17ին։
Ֆրիժի շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Մայիս 24ին։

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Իմէրէթի շոգենաւը, նաւապետ Բէքու, Ապրիլ 27ին, չորեքշաբթի օր, իրիկուան ժամը 11ին, ճամբայ կ'ելլէ դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։
Ֆրիժի շոգենաւը, նաւապետ Միթրէօֆ, Մայիս 4ին, չորեքշաբթի օր, իրիկուան 11ին, կը մեկնի դէպի Մուտանիա և Մարսիլիա։
Իօնի շոգենաւը, նաւապետ Պուլ, Մայիս 11ին, չորեքշաբթի օր, իրիկուան ժամը 4ին, ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։
Իմէրէթի շոգենաւը, նաւապետ Բէքու, Մայիս 18ին, առտուան ժամը 11ին, կը մեկնի դէպի Մուտանիա և Մարսիլիա։
Ֆրիժի շոգենաւը, նաւապետ Միթրէօֆ, Մայիս 25ին, իրիկուան ժամը 4ին, ճամբայ կ'ելլէ դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։

Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիոյ » 150 »
Բ. » Բարիզի » 160 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »
Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.25 ֆր.։
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիէբի ճամբով)։
Տեղեկութեանց համար դիմել [illegible] Թօփհանէ, քարափին վրայ։
62   Թ. ՈՒԳՈՒԼ

Միլքմէյտ Պրէնտ
Սուիս Միլք
ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ
ՍՆՈՒՆԴՆ Է
Ամեն անգամ որ գործածած են այս կաթը՝ կ'ընդունեն որ
ՄԻԼՔՄԷՅՏ ՊՐԷՆՏ ՍՈՒԻՍ ՄԻԼՔԸ
ԼԱՒԱԳՈՅՆ Է ՏՂԱՑ ՀԱՄԱՐ
[illegible] ՀԱՄԱՐ
ԵՒ ԱՄԵՆՈՒՆ ՕԳՏԱԿԱՐ
50—19

ՏԵՐՈՒՊԵԼԻ ԷՔՍԹՐԱ ՄՈՄԵՐ

Տէրուպէլի էքսթրա ընտիր մոմերը գնեցէք, որոնք ո՛չ ծուխ կ'արձակեն և ո՛չ կը վազեն։ Այդ մոմերուն պատրաստութեան համար մեծ խնամ տարուած է։ Գինն ալ աժան է։ Կը ծախուի գլխաւոր խանութպաններուն և Պոլսոյ, Բերայի ու Ղալաթիոյ մեծ վաճառատուններուն քով։ Վաճառման կեդրոնատեղին է Պալըգ Բազար, Նէվշէհիր խան, թիւ 9, Բօրլօդլու և ընկերութեան մօտ։

Ընդհանուր գործակալ
75—57   Ս. ԱՄԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

WILSON LINE
HULL-CONSPLE-NOVOROSSISK-ODESSA

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոն
Ալպանօ	1069	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1531	Մարտէլլօ	3709	Սափֆօ	1119
Ալքէթ	3607	Տոմինօ	938	Հինտու	3720	Միքատօ	3557	Տիբիս	1735
Անճէլօ	1541	Տուրօ	2383	Հորաթիօ	1600	Միլօ	1057	Սիլվիօ	119
Աթիուքօ	2277	Տրաքօ	1713	Հումպէր	595	Մոնդէպէլլօ		Սցէբա	1203
Պասանօ	1822	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Մուրիլլօ	3419	Թասսօ	1323
Պորտոֆինօ	1264	Էպքօ	3464	Իտահօ	5540	Նէքօ	1933	Թ. Ուիլսըն	1546
Պըֆֆալօ	4481	Էլտօրատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օաիս	4100	Թոքիօ	3327
Գէյրօ	1371	Էցաքօ	1841	Քլէօ	1053	Օնթարիօ	4036	Թոլէտօ	1470
Գալիբսօ	1837	Ֆիտօ	954	Քոլբինօ	2307	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	242
Գամէօ	1244	Ֆինլանտա	1828	Քոմօ	1700	Բալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գազօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1053	Բօլօ	510	Վոլօ	1289
Ջիքակօ	2729	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէանթօ	2272	Րիալթօ	3329	Վըլթուըն.	2391
Սօռէթօ	1831	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րինալտօ	1553	Եէտօ	1350
Գոլորատօ	4235	Կէկանօ	1143	Լօրէնցօ	3191	Րօլլօ	1613	Զէնօ	1200
Դանիքօ	2905	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Րօմէօ	1789	Թօրօ	
Գոբսօ	895	Կըռանօ	1695	Մարէնկօ	1273	Րոզարիօ	138	Մայօն	

Վիկօ շոգենաւը, նաւապետ Հարպօրտ և Թոֆիօ շոգենաւը, նաւապետ Ֆարմ, հոս հասած են։
Քօլէնսօ շոգենաւը, նաւապետ Պոնթօն, մայիս 18ին և Թօրօ շոգենաւը, նաւապետ Ճէքսըն, յունիս 5ին հոս կը սպասուին։
Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՏ ՔՕ
Թիւ 22—24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա։   54

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՑՈՅՑ ՏՈՒԱԾ Է
ՆԷՍԹԼԷԻ ԿԱԹԸ
Ի[illegible] կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն կերպին համաձայն
ՆԷՍԹԼԷԻ ԿԱԹԸ
Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ [illegible] համար:
40 19

ԱՄԵՆ ԿՈՂՄ ՓՆՏՌԵՑԷ՛Ք
ՃԱՎՈՒՇ ՕՂԼՈՒԻ
ՆՈՐ ՀՐԱՊԱՐԱԿ ՀԱՆԱԾ
ՊԱՀՐԻ ԵՒ ՎԱԹԱՆ
Սիկառի առաջնակարգ եւ ընտիր
ԹՈՒՂԹԵՐԸ
ԲՈԼՈՐ ԾԽԱՎԱՃԱՌՆԵՐՈՒՆ ՔՈՎ
ԿԸ ԳՏՆՈՒԻՆ   36-23

ՀԱՅԿԱԿԱՆ
ՊԱՆԴՈԿ ԵՒ ՃԱՇԱՐԱՆ
ՍՕՖԻԱՅԻ ՄԷՋ

Պուլկարիոյ մայրաքաղաքին ճիշդ կեդրոնը, մեծ պողոտային վրայ, Մարիա-Լուիզա փողոցը, հանքային բաղնիքներուն ճիշդ քովը, կը գտնուի հայկական պանդոկ և ճաշարան

"ՍԸԼԷՏԻՆԷՆԻԿ"

Արեւելեան ճաշակով համեղ կերակուրներ, մաքրութեան խնամքով պատրաստուած։ Պանդոկը կահաւորուած ամենանոր տեսակի կարասիներով. մաքրութիւն խիստ մեծ և ոչինչ խնայուած է հիւրերու գոհացման համար։

Բոլոր Թուրքիայէն Սօֆիա այցելող Օսմանցիները, իրենց հանգստութիւնը փնտռողները՝ և համեղ արեւելեան ճաշակով կերակուր ուզողները միմիայն

"ՍԸԼԷՏԻՆԷՆԻԿ"ն այցելելով է որ գոհացում պիտի գտնեն իրենց պահանջքին։

Կայարանին մէջ կառապաններու բաւ է այդ անունը տալ, և անոնք ուղղակի պանդոկ կ'առաջնորդեն։

Պանդոկապետ եւ ճաշարանապետ
ԹՈՐՈՍ ՆԵՐՍԷՍԵՆ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Աւստրօ-Ամերիկեան
Cie. de navigation Austro-Americana
ԱՆԴՐԱՏԼԱՆՏԵԱՆ 45 ՇՈԳԵՆԱՒ

Կանոնաւոր մեկնում ամէն հինգշաբթի օր։ Մասնաւոր դիւրութիւններ կ'ընծայուին հայ ճամբորդներուն։ Շոգենաւերը կրկին պատուակ ունին։ Սնունդը խնամեալ է։ Ելեկտրական օդափոխում և լոյս։ Մարքոնիի դրութեամբ անթել հեռագիր։ Բժիշկ և դեղ ձրի։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել գլխաւոր գործակալութեան, Ղալաթիա, Շարապ Իսկէլէսի փողոց, Լոյտ Օթրիշիէն գործակալութեան նախկին շէնքին դիմաց եւ Արապեան խանին վերև թիւ 24։

Ընդհ. գործակալ
ԹԷՕՏՈՐ ՔՈՒՐՄՈՒՋԻ

ՏՕՔԹ. ԱՐԱՄ ՌՈՒՆՃԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՔԻԹԻ, ԱԿԱՆՋԻ ՈՒ ԿՈԿՈՐԴԻ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բարիզի մէջ իր մասնագիտութիւնը կատարելագործած ըլլալով՝ ելեքտրականութեան ու ցարդ Պոլսոյ մէջ չգործածուած տաք օդի, տիաֆանօսքօփիի, պրօնքօսքօփիի, էզօֆակօսքօփիի ու ամենէն նորահնար մեթոտներով մեծ յաջողութեամբ կը դարմանէ՝ խուլութիւնը, գլխու պտոյտը ու հինցած ցաւերը, ականջ խժալը ու ականջի, քիթի, բերնի, կոկորդի ու խռչակի ամէն տեսակ հիւանդութիւնները։

Նամանաւանդ երեսի ու քիթի վրայ եղած տձեւութիւնները, որոնք ցարդ անբուժելի նկատուած էին, առանց գործողութեան, կատարելապէս կը շտկէ նորահնար գործիքով մը, որուն շնորհիւ բազում այդ կարգի հիւանդներու Եւրոպայի մէջ բժշկուած ըլլալը կ'ապացուցանէ։

Վիզի ու գլխու վրայ ամէն տեսակ գործողութիւն կը կատարէ և տղոց կոկորդի ուռեցքները (պատէմճիք) կը հանէ, առանց արիւնահոսութեան իր մասնաւոր գործիքովը։

Հիւանդ կ'ընդունի մինչեւ կէս օր, Պահճէ Գաբու, Համիտիյէ ճիպիլի դէմ, Աբիկ Իւթիւճեան դեղարանը, իսկ կէս օրէ վերջ, իր տունը, Բերա, Շիշլի ճամբայ, Թաքսիմ, Ֆրանս. հիւանդանոցին դէմ, թիւ 41։

Հինգշաբթի օրերը կէս օրէ վերջ իր տունը դիմող ամէն հիւանդները, իսկ վկայեալ աղքատները ամէն օր ձրիաբար դարմանելու պատրաստ է։ 50—15

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Պոլսոյ համար Բօսթ Լօքալ տրկն. 108 ղր.
» » » վեցամս. 60 »
Գաւառներու համար տրկն. 108 »
» » վեցամսեայ 60 »
Արտասահմանի հմր. տարեկան 35 ֆր.
» » վեցամսեայ 20 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ. հասցէի փոփոխման համար 2 ղրշ. բաժանորդներէ անպայման կանխիկ, ծանուցումներն առանձին կը սակարկուին. դրամ ղրկելու ամենադիւրին եւ աժան միջոցը Մանդաքարթն է։

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

'ԱՐԵՒԵԼՔ'ի ԹԵՐԹՕՆ (96)

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՏԻՒՄԱ

ԿՈՄՍ ՄՈՆԹԷ-ՔՐԻՍԹՕ

Դ.

ԱՆԾԱՆՕԹՈՒՀԻՆ

Այդ յարկը բնակող անձերն էին երիտասարդ մը և իր մանկամարդ կինը, տակաւին ութ՝ օրէ ի վեր ամուսնացած։

Այդ երկու անձերը տեսնելուն պէս, խորունկ հառաչ մը արձակեց Էտմոն։

Մնաց որ, այդ սենեակները չէին յիշեցներ իր հօր բնակած յարկաբաժինը. պատին թուղթը փոխուած էր և հին կարասիները, Էտմոնի մանկութեան այդ բարեկամները, որոնք իր յիշողութեան մէջ մնացած էին ամէն մանրամասնութիւններով, անհետացած էին։ Միայն պատերը միեւնոյնը մնացած էին։

Տանթէս անկողնին կողմը դարձաւ. նախորդ վարձակալին անկողինն ալ նոյն տեղը կը գտնուէր. Էտմոնի աչքերը թրջեցան ակամայ. հոս մեռած ըլլալու էր ծերուկը, իր զաւկին անունը տալով։

Երիտասարդ ամոլը զարմանքով կը դիտէր խստադէմ ճակատ մը ունեցող այդ մարդը, որուն այտերէն վար արցունքի երկու խոշոր կաթիլներ կ'իջնային, առանց դէմքը պղտորելու։ Բայց որովհետեւ ամէն վիշտ իր պաշտամունքի առարկան ունի, ուստի այր և կին հարցում չուղղեցին անծանօթին. միայն ետ քաշուեցան, առանձին ձգելով Էտմոնը, որպէսզի ուզածին պէս արտասուէ. մեկնած միջոցին ընկերացան անոր, ըսելով որ կրնար փափաքած ատեն այցելել և թէ իրենց խեղճուկ տունը միշտ ասպնջական պիտի ըլլար։

Վարի յարկը իջնելով, Էտմոն ուրիշ դրան մը առջեւ կանգ առաւ, հարցնելով թէ դերձակ Գատրուս հոն կը բնակի՞ր միշտ։ Դռնապանը պատասխանեց թէ այդ մարդուն գործը աւրուած ըլլալով, Պելկարտէն Պօքէր տանող ճամբուն վրայ փոքր պանդոկ մը կը բանեցնէր ան։

Տանթէս վար իջաւ, Ալէ տը Մէյլհանի տան սեփականատիրոջ հասցէն հարցուց, անոր բնակարանը գնաց և ինքզինքը ներկայացուց լորտ Ուիլմոր (այդ անունը ու տիտղոսը նշանակուած էին իր անցագրին վրայ) անունով. քսանըհինգ հազար ֆրանքի փոխարէն գնեց այդ տունը։ Առ առաւելն տասը հազար ֆրանք կ'արժէր այդ բնակարանը։ Բայց Տանթէս պիտի վճարէր, եթէ երբեք կէս միլիոն ֆրանք գին առաջարկուէր իրեն։

Նոյն օրն իսկ, հինգերորդ յարկը բնակող ամոլը պայմանագրութիւն կնքող նոտարին կողմէ հրաւէր կը ստանար, յարկաբաժին մը ընտրելու ամբողջ տան մէջ, առանց վարձքի յաւելման, պայմանաւ որ իրենց բնակած երկու սենեակները ձգէին։

Այդ արտակարգ եղելութիւնը ութը օրէ աւելի զբաղեցուց Ալէ տը Մէյլհանի տունը յաճախողները. հազարումէկ ենթադրութիւններ եղան, բայց և ո՛չ մէկը ճիշդ էր։

Բոլոր ուղեղները խառնափնթորող և մտքերը պղտորող բանը սա եղաւ. Ալէ տը Մէյլհանի տունը այցելող մարդը, իրիկուան, Քաթալաններու փոքր գիւղին մէջ կը պտտէր և ձկնորսներու խեղճուկ տունէ մը ներս կը մտնէր. մէկ ժամէ աւելի հոն մնաց և տեղեկութիւններ առաւ քանի մը անձերու մասին, որոնք մեռած կամ անհետացած էին տասնըհինգ կամ տասնըվեց տարիէ ի վեր։

Յաջորդ օրը, այն անձերը, որոնցմէ տեղեկութիւն առած էր Էտմոն, իբր նուէր ստացան նորանոր քաթալանեան նաւակ մը, երկու ուռկաններով։

Այդ պարկեշտ մարդիկը կը փափաքէին շնորհակալ ըլլալ այդ վեհանձն մարդուն. բայց տեսան որ նաւազի մը հրամաններ տալէն յետոյ, ձի կը նստէր ան և Մարսիլիայէն դուրս կ'ելլէր Էքսի դռնէն։

◆

Ե.

ԹՈՆ ՏԻՒ ԿԱՐԻ ՊԱՆԴՈԿԸ

Անոնք որ ինծի պէս հետիոտն պտըտած են հարաւային Ֆրանսան, Պելկարտի և Պօքէրի միջեւ, գիւղէն քաղաք տանող կէս ճամբուն վրայ, աւելի Պօքէրի քան Պելկարտի մօտերը նշմարած ըլլալու են փոքր պանդոկ մը. ամենաթեթեւ հովէն ճռնչող թիթեղէ տախտակի մը վրայ կախուած է անճոռնի պատկերը Կարի կամուրջին։ Այդ պանդոկը, Ռօն գետին ընթացքին հետեւելով, ճամբուն ձախ կողմը հաստատուած է, կռնակը գետին դարձուցած. յարակից գետին մը ունի, որուն պարտէզ անունը կուտան Լանկտոքի մէջ. այսինքն ուղեւորներուն յատուկ դրան ճակատին հակառակ կողմը կը նայի ցանկապատի մը վրայ, ուր կը մագլցին քանի մը ճռճած ձիթենիներ և վայրի թզենիներ փոշիէն արծաթազօծուած սաղարթներով. անոնց մէջտեղուանքը իբր բանջարեղէն կ'աճին պղպեղ, սխտոր. վերջապէս անկիւն մը, մոռցուած պահակի մը պէս, հովանոցաձեւ չոճի մը իր ճկուն ոստերը կը բարձրացնէ մելամաղձիկ կերպով, մինչ իր գագաթը, հովահարի պէս բացուած, երեսուն աստիճան տաքութեան ներքեւ կը ճարճատէ։

Բոլոր այդ ծառերը, մեծ թէ փոքր, բնականօրէն կը հակին այն ուղղութեամբ, որով կ'ընթանայ միսթրալը, մէկը Բրովանսի երեք աղէտներէն. միւս երկու աղէտները, ինչպէս յայտնի է, Տիւրանս ու Խորհրդարանն էին։

Հոս հոն, շրջակայ դաշտագետնին վրայ, որ փոշիէ մեծ լիճի մը կը նմանէր, ցորենի ծիղեր կը բարձրանային, զորս տեղացի հողագործներ հետաքրքրութեան համար կը մշակեն. ատոնցմէ իւրաքանչիւրը իբր թառ կը ծառայէ ճպուռի մը, որ իր անհրապոյր ու միօրինակ երգերով կը հետապնդէ այդ անապատին մէջ մոլորած ուղեւորները։

(Շարունակելի)